

KÖZTELEK

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI LAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden szerdán és szombaton.

<p>As országos magyar gazdasági egyesület tagjai legyen hajlék.</p>	<p>As Országos Magyar Gazdasági Egyesület társadalm.</p>	<p>Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest (Köztelék), Üllői-út 25. szám.</p>
<p>Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 20 korona, félévre 10 korona, negyedévre 5 korona.</p>	<p>As egyesületi tanács felügyelete alatt: Főnökség és kiadóhivatal: P. Frenszel, Könyv- és Képek-kereskedő, Pálffy utca 10. sz. Helyettes: Heltai és OMGE. szerkesztő-igazgató.</p>	<p>Kéziratokat a szerkesztőség nem küld vissza.</p>

AZ OMGE. KÖZLEMÉNYEI.

Országos sörárpa és komló-kiállítás.

Az OMGE. j. évi október hó 1—10-ig rendezendő országos sörárpa és komlókiállítás terjedez, mely

a m. kir. mezőgazdasági múzeum

helyiségeiben (Kerepesi-ut, szemben a Luther-udvarral) tartatik meg.

A komló-kiállításra szánt komló-küldemények legkésőbb szeptember hó 27-ig küldendők be az OMGE. titkári hivatala czimére, Budapest, Köztelek.

A rendező-bizottság.

Őszi luxus-lóvásár.

A budapesti Tattersall részvénytársaság az idei őszi luxus-lóvásárt 1901. évi szeptember hó 27-től október hó 1-ig rendezei az Országos Magyar Gazdasági Egyesület védnöksége alatt a Tattersall istállóiban.

A luxus-lóvásár díjazással lesz egybekötve. Nagyságokat részére 2, keltő- és jukker-fogalok, valamint hidas lovak részére egyenként 3, azaz mindössze 11 díj tűzetik ki, összesen 2400 korona összegben.

Bejelentési határidő szept. 12.

A vásár tervezete a Tattersall titkárságánál Budapest, Külső-Kerepesi-ut kapható.

A birtokszerző Kecskemét.

Csak a múlt évben gyarapította Kecskemét th. város saját birtokát 3800 kat. hold földet s most ujból 6190 holdnyi birtokot vásárolt, aminek folytán csaknem 52 ezer holdnyi terület urává lett.

Azt mondja Jókai, hogy: „ahol gyümölcs terem, ott már van civilizáció”.

Hát még ha a gyümölcsön kívül szőlő-, bor-, baromfi-, tojás-, zöltség- kivétel van? Ott a civilizáció kívül pénz is van. S az ily helyeken illő is, hogy az illetékesek a gazdasági politikának nem csendes szemlélői, hanem érdemleges tényezői legyenek. Elvégre is a kormány bármennyit dolgozik is, mindenki helyett nem dolgozhatik! Ki kell venni abból a megfelelő részt a városoknak is. Ezt tette Kecskemét. A kisbirtokosoknak terjeszkedhetése semmi módon sincs inkább biztosítva, mintha a birtokkérdés ügye a város vezetőségének kezében van levé. S-hogyha majd a „földéség” tünetei mutatkoznak, legyen mit kiszakítani s megfelelő ezekre juttatni.

Kecskemétnek ez a legfőbb s legrégibb keleti gazdasági politikája. Ma már a vérükben van a múlt hagyományai alapján. A meglévő területek nagyrészt örököség útján szerzték meg. Kezdődött pedig már 1724-ben gr. Aspremont és sok-sok más családokkal. Az 1840-ik törvény, több mint egy századdal előzve meg, büszkén hirdetik, hogy amiók van, azt nem ajándékozta kaptak, hanem magok szerették.

Ezen régibb keltő önállóságnak következménye, hogy a „gazdaváros” kitűnő kereskedelemmel bír. A múlt évben egyedül Bécsbe 27,987 q. tojás, élő és leölt baromfi s gyümölcs lett szállítva. Utána Boroszló, s Drezda adózik érdemlegesen Kecskemét városának. Gyorsáru szállítmánya a múlt évben meghaladta a 68,000 méterházast; teleráru küldeménye csaknem 290,000 q. volt.

Ipara is érdemleges s állja a méltá-

nyos kritikát. A kisiparosok érdekében egy állandó ipar-árucsarnok létesítését kezdeményezik.

Az is bizonyos, hogy iskolákra s intézményekre is évről-évre tetemes összeget áldoznak s „aranybányái” ezekben a homokbányáikban vannak.

Még csak a 80-as évek elején néhai Lestár Péter polgármester azt mondta: „Ha magunk viskókban lakunk is, iskoláinkat palotákban helyezük el. Ebben a város s a felekeztek versenyeznek egymással s ezek az első szent helyek templomaink után”. Utóجا Kada Elek ugyanezen nyomon halad, de gyorsabb tempóban és sokoldalú elfoglaltsága mellett tud szakítani időt, hogy gazdasági kérdéssel foglalkozzék. Tudja, hogy a paloták száma ennek kapcsán szaporodik s a viskók száma ennek nyomán fogy.

A város évi költségvetése ma már majdnem két millió korona s ennek dacára a polgárság terhe tűrhető a 15% pótdadó mellett.

Vajha az ország mentől több városból hasonló hírek lennének jelenthetők. S lehetne, ha meg lenne az akarat! Kedvező pénzügyi viszonyok mellett 50—80 éves amortizációra ki lehet hivatott nagy birtoktestek vásárlására, mint a városok? Persze nem házi kezelésre, hanem hosszú tartamra, a keresletnek megfelelő nagyságra apró bérletek létesítésére. A város csak annyit hagy meg önkzelelésben, amennyi az állattenyésztéséhez, vetőmagelőállításához, szóval az irányításhoz szükséges. Ez a közel jövő zenéje s erre el lehet mondani, hogy a valóságban, a nagy nem-

Pontom székeltetés.

A Magyar Mezőgazdák Szövetkezete

BUDAPEST, V. Akrotmány-n. 21. 36-
PERTIK OTTÓ professzor felügyelete alatt készülnék.

Lépfene ellen

- bírkák, lovak, aszarvasmarhák részére.
- Hónapokig eltartható hatásosan.
- Biztos védelem. Kétféle fecskekodk.

Egyeszeri könnyű készítés.

Részletes tájékoztató, használati utasítás kívánatra bárkiért.

Olcsó árak.

szállítja a Jenner-Pasteur-intézet következő új-
anyagait, melyek a tudomány legújabb vívmá-
nyainak alkalmazásával előrendelt szerekök által
felügyelete alatt készülnék.

Rapid szelum:

orhancsok fertőzésnek kiltet szerkeset 1—2 óra
alatt biztosan megemti a veszélytől.

Tartós ojtás:

a szerkeseteket biztosan mentesít
Vedőójtások az orhancz ellen egy teljes sze-
tendő; az ojtás után kéros utóhatás nélkül,
a szerkeset nem fogynak le.

zeti közgazdasági politikának egy mintaszere fejezte, a mezőgazdasági városokban a gazdasági proletariátus meggyökeresítését, a szocializmus eszméinek gyökerét vágia el és az általános jólét biztosításával egyttal a közbéket is biztosítja.

Mert nem a gyógyítás, hanem a megelőzés az, melyre mindenekelőtt kell törekedni. S ez határozott megelőzési módszer. Vajha ez illetékes helyeken érdemleges méltatásban részesülne.

Grasselli Miklós.

A szombathelyi hentesáru-gyár sorsa.

A nyugati civilizáció szele minket is átjárta, az utolsó időben, és tölekek között megcsopott a németek kedvenc étkezési módját — a *hides vacsorát*. A nagyobb városok életmódját annyit halogtatni a *prágai sonkáról*, hogy végre is megkóstolta és mily csoda! sokkal jobbnak találta a mi évszázadunk óta híres kassai sonkánknál.

Dívattá lett: tea mellett sonkát enni reggelre, vacsorára sonkát enni tévral, sőt nagyobb vacsoránál előtétnek is a sonka került a fűszerezett asztalra. A divat erős lett nagyon, és neológul választást is áttörte, azaz hozzájuk is behatolt.

A gazdagabb népünknek a mi magyar sonkánk már „zsirós” volt s elrontotta a gyomrát és csak „prágai” keresett. A modern orvosi tudomány képviselői szintén „haladnak a korral”. A gazdag betegnek a lábadozóknak sőt a képeződnöknek gyomoraját is „prágai sonkával” kurálta s lassanként az utolsó kis városi szatócs is büszkén adta tudomására vevőnek és ügyfeleinek, hogy „nem készített el a mai kor színvonalára emelni” s és „hogy költséget, fáradságot nem kímélve” a sonka szerepe az — *prágai sonkát*. Áé, hogy a cseh s morva hentesáru-gyárosok üzleti érzéke s élményeise mellett a prágai sonka beszerzése éppen nem volt oly költséges s fáradságos

dolog — lévén pár száz prágai sonkát *konkurrens áruban* kínáló ügynök cseh tésztverneikől valózomlalt — az nem tartozik a dolgra — most, alább azt sem, hogy ezen cseh s morva sonka Magyarországi felső részeiből kivitt lengyel serbők általantat elő, tehát ugyanazon módszer szerint is ugyanazon anyagból készült, mint a kassai sonkák. A divat a cseh sonkát emelte magasra.

Ezen divatnak azután a *következményei* sem vártak magukra, sőt beköszönöttek igen hamar. Igaz, hogy Felsőmagyarorszában keresett, kapós és jó értékesítővel lett a lengyel serb, melyért a csehek s morvák rajokban jötték át hozzánk, de viszont mindinkább legjebb s lejjebb szállott a külkereskedelmi forgalmunk mérlege. Kivitte tőlünk 1000 forint értékű *fordozott árú* cserébe. Érdekes állapot, hogy mi örülünk ezen cserének s nemcsak drágán fizetjük meg nekik a nyersanyag kikészítésétől gyár hasznát, de nem tekinteltünk arra sem, hogy hány lélek talált náruk mellette életet, kenyeret is hány millió forint munkából veszít ezzel a Földünk nyomorgó lakossága.

Másik igen érdekes eredmény — lassan, csendben köszöntött be határunkon át. Amely mérven lett Budapesten s a vidéken a prágai sonka „kendőbűbe” s amely mérven gyarapodott a cseh s morva hentespar, olyannra, azaz hatványozottan inkább lett a mi kassai-vidéki s kassai hentesiparunk nyomorultabb s készítményei — elhanyagoltabbak.

Nehogy az olvasó túrelmet igénybe vegyem, csak egy pár adatot említek föl, nemrég kiadott könyvem 222. lapjáról.

Alig hátré, nem hoztuk be csak pár száz g sonkát s

1890-ben	behoztunk 5259 g-t.
1893-ban	— 6546 —
1896-ban	— 8808 —
1900-ban	— 9106 —

A hozzákn behozott sonka értéke már 1890-ben a 1,427,000 koronára, 1900-ban 1,780,000 koronára rögött.

Hire támadt tehát nagyon gyorsan annak, hogy a jó magyarok mely lelkű fogyasztóvá váltak a saját sertésleiből készített cseh hentesáruknak s így gombarodva szaporodtak a „prágai sonkát” elarusító ügynökök, boltosok s

az üzleti táblákon ékes betűvel a gyogyott . . . prágai gyáros hentesáru-készítményeinek *lerakata*”. A csatornán pedig, melyre így készítmények értékesítésének arányhájából a hasznat cseh s morva tésztverneikek kiverte, vizet a börtönben folyt — a pénz, tőlünk — kifőle.

A börtönrelölt fenyegetett magyar hentesek közül egy páran: a fölvilágosodottabbak, a magyar gádzaközönség sorából egy-kettő, némely város tanácsából egy-egy „vezérferiúr” fölmelte ugyan szavát, megindult ugyan némi mozgalom magyar hentesáru-gyár alapítására s az így töltök kivándorló pénznek, haszonnak akár szövetkezettel, akár részvénytársasággal való visszatartására — de csak *tanácskozásig* vagy legfeljebb — egy *bankettig* jutottak, — végre egy ostrák katonatiszt, aki a privát életbe lépett át, határozta el magát egy — lépésre. Láttá azt, hogy az üzlet bizony meghozza a maga „polgári hasznát” s hatalmas pénzösszeeggel egy gyártelepet alapított Szombathelyen, melytől bizony meglehetősen gyorsan munkával, megkapajta fáradságának gyümölcsét, sőt miután az elűt *nemii magyar vállalkozó*val van szó s mielőtt nemcsak a magyar hentesáru-gyárának fog jó hírnevet szerezni, hanem az idegen importot is igyekszik visszarozni s a munkabéért, üzleti hasznát is náruk magjára, tehát bizonyos közgazdasági missziót is teljesít: méltán számítanak a magyar közönség támogatására.

Lovag Meizingern Frigyes tehát Szombathelyen 1898-ban 450,000 forinttal egy nagyobb-szabású — sertésüzleladról kapcsolatos — husfiústölt s hentesáru-gyárt létesített, melyet teljesen modern elvek szerint, villamerről, legkötőbb gépeikkel, hitőberendezéssel látott el. A gyár üzemeltetésére általánosságban 70-80 darab sertés s 3-4 darab szarvasmarhát, tehát évente körülbelül 18-20,000 darab sertést és 800-1000 darab szarvasmarhát dolgozott föl, teljesen tisztá, jőzű, finom készítményekben.

A gyár létesítéséhez a legszebb remények fűződtek. A gyár létesítése által sok munkás-kez kapott kenyeret, az ottani népesség egy része jobb élelmet, a gazdákhoz pedig különösen a sertésenyésztési s értékesítési viszonyok javulásban reménykedett. A gyár készítményei jól sikerültek s kiállottak a ver-

a vén vadót. Most már csak halk pizsisséssel beszélgetett velem. A hosszan elnyújtott pizsisség azt jelentette: „légy óvatos!” — az egyes, rövid pizsisség azt mondta: „megjűl, látok valamit!” — a halk fűty fel és lemond hangvonalban M = halra térj, le és felmond hangvonalban W = jobbra térj.

Leírhatatlan az a gyönyör, amit az igazi vadász az ilyen eszöndes löpözés alatt az erdő magányos mélységeiben, elhagyatottságban érez. Amikor minden fordulónál az a reményesség dobogtatja a szívét, az a *halva* mozduljárti résték tekintetű, a féltök árnyékait gyűsséggel sikerűlt me megjelölténi! De mennyi türelem, kitartás, szívszög, folytonos éberség kell ehhez. Egy pillanattal sem szabad könnyelműnek, vizgályatlannak lenned. Minden lépésed a lehető legtesztenebbül légy, nehogy megproppanjon talpad alatt egy lehallott száraz ág, vagy vadász, vagy vad. Csak a természet éberség, filelése. Az meghall minden gramms nezt s egyetlen erősebb recseszenése is odább áll, talán mindörökké. . .

Lábhüjgyeng járók már jó félórásra. A cserkészut nincs kitűztetve, a tele van hullott levelel, amire lépésem nem szabad. Valóságos tojástánc, amit művelek. Mindig ki kel.

TÁRCSA.

Csak csendesen.

Ira: Bársény István.

Minha rezgő anyrhaddak lettek volna: keskeny, hosszú, arányavók húzódtak be az erdőbe nyugat felől.

Az erdő aljai tarkasága kezdett már jelenkezni. Az őzban a fűzák halványodtak; a domboldalón a nyárán kénrgára folok himbálódtak. A szél egyre tepedte az elgyöngyölt, lekivánczó leveleket.

A sírúsgé német pontja megál gyönyörű zöld volt, akár a szavaszag. A zsenge bokron nem tudott még kifogni az őz. A nagy fataláság mosolyogva birkozott a mulandósággal, amit pedig véglegesen nem győzhet le az ami, mulandó. A természet szépségei sok elváltozást mutattak már. Nehöl még szebbé, de egyszerűsind szomoruvá és szomorótvá váltak.

Lassan, nagyon óvatosan lépegettünk az éltűnk kigyózó, kissé elhanyagolt csereszaton. Utánam jött Simon, a mogva vadár, aki az egyes rengeteg erdőseget jól ismerde, minden hajtával, völgyével, patakjával együtt. Törsám egy másik, fiatalabb vadórral már elvált tőlünk. Ők ketten a hármak kőrifa felé mentek, a vörösmalor tájakra. Ott volt a környék leg-szebb özbakájának a hazája.

Amikor a vén vadórt megugrta volt a barátomnak, a derék fiú örömben olyat ugrott,

akár a bakkecske. Kényelemzerető, kissé puha vadász volt; szeretett gondoskodni arról, hogy az élet apró örömeiből lehetőleg szöszse fogjon ki. Most is előtámtotta kis kulacsát és jőféle szőlőruhámból sora kínált minket. Azonban rágyújtott s a vadórnak is dugott egy-egy szivart. Biztatta Tódot, a fiatal vadórt, hogy csak ne röstelkedjék: élvezze ő is az illatos füstököt.

Már a nyelvem volt, hogy rázólok: Hova gondolsz? hisz ilyenkor nem szabad fűtőlökni, nem szabad a vad. De a vén vadórt merev szemében különös vidámságot láttam, amit megelégedést jelentete. Ha öneki jó, akkor nekem is jó, gondoltam. Várjuk el a végét.

Amikor azután már elhangzott oldalvást a lépések nesze, Simon vígorgó arcczal fordult felém: ezek szivaroknak — suttogta ravaszul, — a szivar az a vad. De a vadórt tettem hozzá, sohasem lesz belőle igazi vadász.

Nem volt sép, hogy bűntársává szögötem a ravasz öregnek, de mit csinálhattam volna? Fussák tán utána amazoknak, hogy a barátomat mégis figyelmezzem s ezzel a magam elélyeit ronomsz? Sok lett volna egy gyarló embertől, aki még hozzá szenvedélyes voltam?

Ez a kilátás, még a lelkifurdalásomat is elhallgattatta. Hát ha a fűtölés azt eredményezi, hogy nekem lesz jobb a sorom, — akkor csak szivarozzunk.

Ekor azután maga elé eresztett Simon

senyt a cseh a morva készítményekkel. A gyár árgyérzőke szerint 48-féle húskészítmény került forgalomba.

És pedig: valódi *dinzenair*, *salonna* - vastag füstlő, közép füstlő, paprikás szalag alakban, paprikás debreczeni alakban, vastag hosu hamburgi alakban, friss levonva, friss bórrel, hálj, *sonka* prágai módra, fiatal Sabaria, *sonka* nagy, *sonka* levonva, *császárhus* szalag alakban, *császárhus* melle sovány, melle bővő, *levagy* bővő és levonva, *álsóvaj* füstlő, *dinzenair*, *dinzenair nyakstörő* bórrel és levonva, *nyelv* füstlő, *marhanyelv*, füstlő, *Sabaria kolbász* bécsújhevi módra, bécsi kolbász, krajini, debreczeni, hosu friss, szalonnás, cervelas, obergering, augsburgi kolbász, véres kolbász, május, pozsonyi extra kolbász, *dinzenair* vérrel és fehér, *bravnschweig* a la Polen és közönséges, párisi közönséges, *május kolbász* szelvényes, szardell kolbász, *nyelv* *szardell kolbász*, *sonkás kolbász*, *moradella*, *trüffelkolbász*, *krökök kolbász* stb.

A készítmények jószágára vall, hogy azokat Németország, Svájc, néhány Dalkán állam, sőt Páris piacain is képesek voltak elhelyezni, de Budapesten és Magyarországon egyes városokban is találak részben a piacot (ami talán a legnehezebb dolog volt).

A tulajdonos azonban rövid két évi küzdelem után kénytelen volt belátni, hogy az erkölcsi haszon még nem elegendő s az itteni viszonyok között boldogulnia nem lehet, mert abból a körülményekből, hogy nálunk az idegen húskészítményekről oly nagy kelete s fogynásza van és hogy húsfiutók nem nagyon találak, Morva s Németországban oly nagyra follen-dültek s oly szépen virágoznak: azt következ-ték, hogy ilyen gyárak nálunk — minden körülmények között prosperálni fognak — bizony nem lehet.

A szombathelyi gyár tehát nem volt képes beváltani a hozzá fizűtő reményeket s virágzás helyett omladozóknak indult. A tulajdonos fáradtan és angyai károkkal a folyó év elején egy közkereseti társaságnak adta ki bérbe vállalatát s az máig Heinrich és Armuth cég néve által állott fenn, mig most *beszintele végleg az üzemelt*.

Nem ezölm az, hogy egy magánvállalkozás történetét lefessek, avagy magánügyeit

nyilvánosság elé vigyem. Ezen így mögött azonban *olyan fontos és olyan mélyreható közegezdési momentánok táruának élnek s viszont ez ügyből kifolyólag oly sok mellesleg tanulság merülhet*, hogy határozottan hazai mezőgazdaságunknak tessek vele szolgálatot, ha ezen így különféle fizásait kellő világitásba helyezem.

Irtak, tárgyaltak, beszéltek már arról eleget, hogy föllátterjesztési viszonyaink további haraptalakat egyedül és kizárólag csak húskezelési ipartelepek (kivétel vágóhidak, húsfiutó-gyárak, konzervgyárak, hentesudvarok stb.) föllátítása által lehet megjavítani. Ha történetek is bizonyban mozgalnak, azok kivétel nélkül csak a grillezéséig, legfeljebb egy bankettig terjednek.

Pedig előbb-utóbb kell valamit létesíteni, ha a meglévő és a kikereskedelmi forgalom újabb alakulásai folytán még rosszabbodó viszonyok behatása alatt tovább terjenő romlást megjavítani akarjuk. Ha magunk nem mozgunk, úgy megindul a külföldi tőke, vállalkozása csak s leszedi előlünk a bár kevés, de azért kicserkárható tejfölt.

Pedig foglalkozhatunk az első magyarországi húsfiutóiparral összemutatással okával, hogy mit boldog? s mit ne csináljunk!

Ujabb Zágrib mellett Sesvénát alakult egy húsfiutó gyár, mely készítményeivel ismét hozzánk vonzódik a Magyarország alsó részének vidékeit lepi el. Galicziában szintén alakul egyik gyár s ezek szintén a magyarokra vetik ki a hálójukat. A bécsi „Produktiv Gesellschaft”, mely a magyar sertések földgölyözésének ad busás osztalék részvényesének, zsrjának, szalonnájának nagy részét hozzánk hozza vissza. Németország mult év október 1-től eltiltotta a húskészítménynek hozzá való bevételét, de az 6 hűrkelt, kolbásziat zavartalanul küldi be mihozánk. Ha kivételmenten a látványos, mindenütt kizsűdött, okos vállalkozást, tevékenységét találnak, csak a mi gazdánk, kisiparosaink, kereskedőink körében honol csend és nyugalom. Csak a panaszokdás hangos és a tepsédés általános.

Hogy a szombathelyi gyárnak ügyre visszatérjünk, hivatkoznom kell az egyetlen

némzem előbb annyira őrült, ahogy a lámam harapó lehetetom. Aztán félj-megfogó-ugrasszéri lendüléssel kell ottagodpomon halkan.

Szeretném látni, meddig bírma ezt egy ballhetesem. En is kidölettem volna már, ha a siker reménye nem izgatna, a végso erőfelesztésig nem buztitana.

Az ember ilyenkor mindig hallani vel valamit, ami neki kedves. Mozgat az erdőben — a gyöngye moszatolást a völgyben, mintha szarvas volna ott el virágozza. A patak csobogása néha mintha bukolóznál volna. Mintha valamelyik tóvá öblösödött ponton vadászna fűrésdének zajára ösmernék.

A vén vadór itt van a hátam mögött, tudom, de oly csöndös, oly vigyázó, hogy teljesen egyedül bírdem magamat. Nem hallom szuszogását, lélekvészítélet. Végül nem marad-e el mégis? Visszanézek: bizony ott áll az öreg, alig egy pár lépésnyire tőlem. Tovább megyek s egy vöröses tömegre figyelek, amit az imént özbáknak néztem. Egy rezsedő cserbökör az, egy beteg csemete, amely a zöid kökérzékáló vörhenyességét mutatott volt.

Ptűty zöid mögöttem: „M — jöjjna menj, arra vigyázz!” Az erde iszonyról s mesztöréses cserkésztúról, keskeny vadcsapásra terek, amelyen túl halk mormolás hangzik fel a völgyből. Vagy hatvan lépést tesznik itt, meg keservebben, mint eddig, akkor egyszer szentnyílik tágasodik a bozót s felségség palisszáz terül előlünk, le a völgy felé.

Hála Istennek, csakhogy valahára az egész társaságm leplelték. Már csak a bókám meg a térdem a folytonos erőfelesztéstől. Most

mintha a völgy legromkebbb selyembárony szőnyegén lépegetnénk. Oly kényelmesen, oly nyugodtan haladunk, hogy majdnem a patakig jutunk így. Most a strűség szelén megvillan valami, egy az előbbinél is igazibb vörösség. Egy kalandra, tolvajskodásra indult róka volt. Úgy ugrott a patak medrébe, mintha villám ütötte volna le. Elűnt.

Nem baj! Nemesb volt után járunk.

Simon fűtke balra irányult. Arrafele megdöntött a homály. Dohos, egeknek szagát adta a völgyfenékéről. Ott az erejétől lángyán dágvány van s a jó Isten tudja hogy kerül bele nád, buján sűrűsödő hajlongó nád.

Csúdszókada állok meg s hátrafordulok Simonhoz. Odátelepeget mellém s szunyogzommagos hangon magyarázza: néha vadiszón van itt, de most nem érzem a szagát.

Úgy szaglászot körül, akár egy finom orra vizsla. Észrevette, mennyire bámulom. Ez semmire sem mondja — megérezni a disznót, a lépcsényről is biztosan megérezem, de a foglyot uram, a foglyot! — A tengeriáblában nyáron megmondom az urnak, ha előlűnk van a foglyfalcska.

Igaz volt-e: sohasem volt alkalom erőll meggyözödni. De vajjon ez a féltalm ember, akinek az érzéke hasonlíthatatlanul finomabb az enyémmel, miért ne produkálhatott volna valami, amit az indánok? — A szalotörőből a szék visszavezetése a székbe a nagy szalotörőből. A vőlkertán szelén egy furecm megdől fa áll; oldala sáros volt és homoruan

magyar husiparossági szakközölnye a „Mészáros és Hentesek Lapja”-ra, melynek nyomán haladok egy darabig.

Hasonló állatok a külföldön a legmesszebbbenő anyagi támogatásban részesülnek. A város vagy község ad ingyen telket, fogynászi, jövedelmi stb. mindennemű adoménességét, csakhogy a vállalat prosperitást elősegítse. Nálunk azonban — írja a nevezett lap — mit látunk? azt, hogy a város az ilyen vállalatot jövedelmű forrásnak tekint s *összes terheivel rá-nehetetlen* viszonban is nyomja azt. Ha pedig a tulajdonos méltányosságot s adókevézmenyeket kéri, — írja a nevezett lap — akkor úgy tesz a törvényhatóság, mint az egyszeri bankár a kervevénye költőségét elől:

„Dobjátok ki ezeket a kervevénye emberket, mert megghas a szivem!”

A város ezen vállalatot körülbelül 20,000 forintot szedett évente különböző címekkel. Így pl. a behozott állatok után szembédíjban 5—5-ös ezer forintot; közvetvénny címén 8—8000 forintot; fogynászi adó címén: 10,000 forint; sőt még a állami jövedelmi adó évente: 3000 ft is közeletik.

Tény, hogy ilyen terheket egy még busán jövedelmű vállalat is nehezen bírma meg. De hát ez az ügy spekulációs hely jelentőségű okok, melyek egy olyan vállalatnál, ho a város vagy község terhei is kisebbek: eliminálhatók, s így ebből az egy esetből generalizálni nem volna opportunus dolog. Mindeneset kisebbeknek lehet terhek akkor, ha a város törvényzszerű követeléseiből engedhet, vagy ha egy kisebb városban áll fenn ilyen vállalat, hol az adóterhek sem ilyen nagyok.

A gyár összemutatásán azonban — tudtommal — csak s mélyrehatóbb okai is voltak.

Nagy zavarokat okozott már az első időben az, hogy a megfellelő — *aeae finom husos sertésfiutó beszerzése okozott* — nehézségeket. Az ottani vállalat még anyagi elégtelenség volt, a más vidékeken levő husos sertésnyag mivel fajfiztása s ritkább volt, a gyár által engedélyezett árárhoz képest drága volt s így megfellelő anyag hiányában messze vidékekről (igaz Fővároszrágóiból is!) kellett az anyagot magas költségek árán beszerezni, vagy pedig *szarvasnyaggal is megelégedni*. Ez pedig a finom, el-

beráspolyozott. Simon odaintett: ahol dörgölődik a disznó, ahhoz a fához ni, amikor erre jár.

Tovább-tovább! . . . A honyó vadász kedvtelése szerint. Csak minél jobbej az a levegő. Csak előre, új hegyre, új völgybe! . . .

A némaság mintha még nagyobb lenne: a szél hűvös és nyirkos. Itt van nem messzire a vőm falcska.

A bárdom is ide igyekezett. Úgy látszik, mi jöttünk meg előbb. Simon jobban tudja a rövidbe utakat.

A malom látszik már. Halalós csónok van körülűtte. Vakolata régen lekopott; vörös téglái fölhasznáritanak. Ablakján keresztvas, üveg nincs rajta, láttan utúlhat bele a szél. Igazi boszorkánytanya, aminőről a skót regék szólnak.

— Ki a — ki a — ki a — ki a — ki a?!

Egy zöid harkály sikogja siránkozva, bosszusan, jédzevve. — Meghorzongok tőle. Valóságos boszorkányhangok ezek.

Csak tovább innen, tovább!

Úgy stétek, hogy Simon hosszasan piszseg utánam. „Vigyázzon, ügyljen, lassabban menjen!” — az mondja ilyen.

Most igazán megtorpant, mint a leselkedő párdúc tenné. Előttöm mozog valami. Lassan megy végig a kísédeszettel utam, be az erdőbe.

A vörös malom környékének a disze volt: a nagy bak, lőtávolon kívül.

Amint elűnt, Simon halkan káromkodott egyet. Valahánál a bakot a puszkáit.

— Most már akár mi is rágyujthatunk, — mondta.

tartható huskésztimnek előállítására alkalmasan, másrészt pedig finansziális szempontból hátrányos azért, mert aránylag kevés márt, de sok zsirt ad.

A másik baj már ebből folyt, azaz már ebből a körülményből származott. Így tehát a gyárak az előirányzott mennyiségben felül zsirkeletre maradt raktáron, melynek értékesítését, vagyis a megfelelő áron való értékesíthetőségét, az 1898—1899. évi alszállók zsiradék és az únorkai zsirnak, magyarán, másrészt annak konkurenciájára megehezítette. Ezáltal pedig a jövedelmi mérleg — hatalmasan leenyomódott.

A vállalat a hustereményi elkészítéséhez külföldről hozatott szakértőket s a produktum anyag jósága ellen nem is volt panasz a külföldön. Budapestben azonban s más kényesség közöttöségi városban az anyagot nem találhatták: *jobbnak a prägnáid.* — A cseh s morva hentesek ugyanis bejárják az egész országot, bécsi vásáron állandóan tartanak bevásárlók s a legjobb sertésanyagot 2—3 forinttal jobban megfizetik mint a mi magyar hentesünk. Megfizetik — mondják erre a kassai stb. hentesek — azért, mert nagyobb forgalmat csinálnak, de meg azért is, mert a közönség tudja, ha azt hallja, hogy: *prägnáid*, akkor mindjárt 10—15 krajczárral többet fizet érte, mint a magyar készítményért!

A vállalat megkapta az 1890. évi XIII. törvényczikk értelmében a magyar iparnak nyújtható állami kedvezményeket. Ezen kedvezmények azonban csak akkor adhatók, ha a vállalat *külföldre is szállítja* és ha tudja igazolni azt, hogy a külföltre kerülő gyártmányok értéke, az összes évenként előállított gyártmányok értékének *legalább is felét képezi.*

A vállalat szállította ugyan — a külföldi óriási konkurenciára daczára is — gyártmányait Németországba, Svájcba, Báltikába, Franciaországba, sőt a párisi kiállítás alkalmával az ottani konzumra is, de a nagy közönség mellett ezt mindinkább sok mádatyokba tüközött, míg a német huszviszálati törvény rendelkezése, mely szerint vagdalt vagy elkészített szét szalenzekbe csomagolt husnak odaváló behozatala 1900 évi október 1-től megtiltatták, mi mintegy egyelőre fölévő volt a sok nehézségek között vállalatnak.

És végül a legnehezebb a jétékben a magyar fogyasztóközönség meghódítása. Ez egy kemény fal, mely ellenél a legnagyobb hullámverésnek is. Nemcsak nehéz barcolni a szokás, a divat jelszavai ellen, de nehéz keresztüllíni azt, amit a közönség nagy tömege *át nem er.* „Nemzeti *iparpártolás*, a magyar *készítményi fölkarolása*” nevez a sok közönségimé, mely nem fogékony a szoros összetartásra, hogy pártolna a magyar, azért mert magyará, és a mely közönség sokkal *szegényebb* arra, hogy reá számítani lehessen. A nagyvárosi lakosság gazdagabb része határozottan *közönségi* ilyen eszmék iránt s inkább tért a külföldi, mert az egész közönség jobb?) s mert a drágábbat szereti.

A közönségre azon része (hivatalkók, szegényebb kereskedők, iparosok, munkások, jobbjai) melynek rétegeiből a magyar iparpártolásra számítani lehetne s ahol a 10—15 kros árúkörművel sok hivatkozásra (sajnos, de el nem takarható igazság), hogy *újabb időben sokkal kevesebb sonkát s huszt fogyaszt*, a társadalmi igények szaporodnak, a városokban a drágaság s megfizethetőség viszonyok nehezebbek, a költség növekszik, a jövedelmek csökkennek. Ezt pedig a szegénység a nyomrón „spörölni” meg, lit van tehát a gödör, melyben a szombathelyi gyár is belebukott. Igen, a hus- és sonkafogyasztás hatalmas megcsökkenésében rejlik az oka annak, hogy nálunk a huskésztí-gyárak egyik a másik után összeomlanak. Összeomlanak pedig nem azért, mert a körülmények nem jók, vagy drágák, hanem azért, mert a *lelőgyűgyasztóknak csökken a hivatalnok fokozatosan szinik.*

Más állomákon a hentesárú-gyárak szaporodnak, mert a fő gyártásokról, a *létszámom kétségeltelg*, és a *nagy munkásokkal* gyarapodik s így *új is ezek.*

Nálunk ellenben egyik gyár bukik a másik után. (Megdrési szalmagyár, budapesti kisebb gyárak, kassai hentesek stb.) Bukik pedig annak daczára, hogy a nyersanyag, a *sertés ára fokozatosan csökken.*

Nem lehet tehát okolni sem egy, sem más körülményre. Sokáig meglehet oklatozni közbe abból, hogy ma nálunk az ilyen vállalatok, az esetelt viszonyok között, ne virágozzék. Talán jónak jóbb idők is, hiszen így sokáig nem maradhatnak a viszonyok. Alulról keressük tehát a bajt s ha az alap megjavult, úgy lehet majd építeni gyárakat, palotákat s fellegvárat is. Mostánban azonban még szegények vagyunk s a nagy Frigyes-féle tyúk kevés emberriának fészekében főhet naponta meg.

De talán ötletet látok, avagy értesüléseim rosszak?

Megnyugtatósnra megkeresem a husiparosok már többször említett szakelőzőket s a f. évi április 12-iki számban a következőket s a husiparosok:

„A husvétel szép ünnepe is elmult már, a husiparosok az anynyal közelibbül éri, mert a hívők a husvétel előtti böjt után, föltámadás ünnepein kezdik meg a husvését és mert a husveti sonka és bányák a szakiparosok üzletében nagy szerepet játszik. Régebben huszszombaton még hirmondója se maradt a hentesboltban a pirosra füstölt sonkáknak, mind elkapkodtak még a hét elején, meg a legsegregényebb se maradt sonka nélkül. Ugyanruvó volt a bányánny is, melyet elkapkodtak a huszszombaton dében arányt sem lehetett kapni egy bányánnyedot. A szentelt sonkáknak s bányának senkinek asztalról sem volt szabad hiányoznia.

Husvét napján hajnalban sorfalat álltak a templomok hájójában s a kik be nem fértek, künn a templom előtt hosszán, nagyon hosszán álltak a papokat kendővel leterített koszárral, melyben a sonka s bányánnyomb volt a vártek a papot, ki szentelt vízzel meglocsolta a husvét előmozdítá.

Ma már nagyon alábbszalt s szokás s bizony az idén kevés volt a szenteltők száma. Évről-évre nagyobb a szegénység s a szokás hatalma is gyengül. Így a fővárosi mint a vidéki henteseknél alig fogott el a sonkákészlet és a husveti bányák megmaradt. — Szegény a nép s nincs pénz, örül ha egy kis kalácsra telik s valami olcsó husra. A sonka drága eledel s a bányák sem kiadós. Hiába, takarékoskodni, nélkülözni kell, mert az életviszonyok megváltoztak. Szentelt sonka és husveti bányák nélkül ünnepeink már a magyarok ...

Végére értem az aespousi mesének s mivel a sorok között levő „tanulság” talán sokkal előt nehezebben bukkán elő, így röviden következők állíthatom tanulságképen elő.

Új jétek tehát, hogy mily nehéz egy ügyes üzleti ügyeskedő bevezetést árunk konkurenciát állítani s azt visszanomni. Pedig az nem lehetetlen, mutatja körülbelül 15 év óta folyó küzdelem sikere az olasz szaláminál, melyet most már a magyar szalámi nemcsak fölünk nyomott ki, hanem külföldi piacraol is. A közönség szívesen veszi azt, amely nek 1. jobb, 2. olcsóbb. Alkalmazkodnia kell tehát a vállalatnak a közönség ízléséhez, legyen az *árú minőségével*, 2. alkalmazkodnia kell a közönség anynyal viszonyaihoz az *árú pénzübeli értékelé*. Azaz jobbat, vagyis legalább is olyan árt kell adni, a milyent a közönség keres és kedvel, azután olcsóbban kell adni az árt, hogy *prozeidok* — új hívőket nyerjünk meg készítményeinknek, nemcsak a régieket. Hogy ehez nagy ügyes kereskedelmi érzék, nagyon ügyes kiindul kell — az magától értőődik.

Nem szabad költségesen építkezni s

drága fölserével növelni az üzemműltöset, mert ekkor nehezebb a jövedelmek kiérikárni. Nagy forgatókövet kell ilyen vállalat közönsé belemenni, hogy 2—3 eredménytelen üzleti évt — kibőjtölni lehessen.

Gondoskodni kell megfelelő nyersanyag mindenkor biztos beszerzethetőségéről. Az nem ok, hogy valamely vidéken — husos serteságya nincsen, árak nem ok, hogy ott egy illó vállalat ne létezőlön. Ha a vállalat a gazdakkal szerződik minden modern gazda kész arra, hogy a husos serteságya tenyésztésére menjen át, ha elkészített anyagot biztosan értékesítheti.

Nagyon fontos az is, hogy az illó vállalat jól létezőlön. Utóévre is vannak már törvényhatóságok, hol az illó vállalatnak a legmesszebbmenő kedvezmények adják meg. S ez már maga egy nagy emeltyű a virágirásá nézve. Végül az is láthatjuk, hogy mily fontos az illó vállalatnak az *erők* egybejárása akár szövetségek, akár részvénnyársági uton. Az az ísmelet csak azt hangsúlyoztat, amit „A sertes Magyarországon” cz. könyv 264. stb. lapján kiemeltem, hogy a gazdák társuljának a szakemberekkel, a hentesel s azokkal, kiket a természet már szűrésükkel megoldott *decs üzleti szellemmel*.

Különböben az a meggyőződéses jöttek, hogy mindaz, amit környezetben ez élejen ebben a kérdésben mondottam, ponton-ponton helyesnek, sőt a szombathelyi vállalat története által is mintegy beigazoltatik bizonyul.

Dorner Béla.

ÁLLATTENYÉSZTÉS.

Reváltozó: Kovács Béla.

Gondozzuk helyesen vemhes állatainkat.

A vemhes állatokban sokkalta több cselvények vannak, mint állatokban, mint mások s egy hasznatlak mint takarmányozásuk és apódnaknál bizonyos elővigyázatokat kell eljárunk, hogy elkerülhessék az oly gyakran előforduló s gazdaságilag annyira káros elvetélest. S bár az okok, amelyek háziállatainknál ideelőtti megőrösek, illetve a nagy elhalászt eredményezik s így elvetélest okoznak, eléggé ismeretesek, mégis csodálkozni véljük az eszmerekkel felírásitese ezrőljöl az elvetéles okainak fontosabbjával az alkalommal behatároltuk foglalkozni.

Az elvetélés vagy a magzat elhalásának vagy a mely rendkívüli izgatottságnak s idón kívüli göröcsök összehúzódásának eredménye. Leggyakoribb az elvetéles a teneknél, azután következnek a juhok, barmok s általában a vemhes állatok. Tehetnek mindenben a vemhesség 6—8-ik hónapján, a jütközés a 4-ik, kanczánál a 8—10-ik hónapban szorított beallani az elvetéles, de mások is bármikor feléleth. Miként a legtöbb betegség föllepéséhez az okozati tények hajlamosság is szükséges, úgy az elvetélesre is egyes állatok vagy csoportok nagyobb hajlamosságával bírnak, mint mások s a hajlamosság a szervezeti gyengességében található fel, amely gyengesség következménye, hogy igen csekély ok behatására is beállhat az elvetéles. Ennek megakadályozása, elkerülése ezrőljöl tehát szükséges egyrészt a szervezetet erősíteni, ezeken, másrészt a közvetlenül károsan ható okokat távol-tartani.

A legkárosabban ható tényező nemcsak az elvetéles, de mindenféle betegség fellépése szempontjából az állandó és folytonos istállózás, különösen az esetben, ha a növekedő állatok is állandóan istállóztatnak, vagy csak keveset mozognak. A természet maga is a szabadtári tartózkodásra, folytonos mozgásra rendelté az állatokat s meg kell, hogy értszüljünk magát, ha ezen természeti rend törvényeire telerősököz kezeikkel beletyunk. A folytonos

állás porthyűté, lazavá teszi az állati test szöveteit, elvészük azok rugóosságukat, márszerű pedig az állatnak többnyire fölül és melleg levegője károsan hat az egész szervezetre, renyhévé válik a tüdő, hiányosa a vérképződés, túlnomdom a levezi ellentárolóességek és a bőr s ennek következtében az egész szervezet különösen pedig az anyaméh, melynek oly nagy szükségese van a rugalmasságra, betegségekkel szemben kevésbé ellentállóbbá válik. Ezen hajlékonyabbá válik a növedékek, a szőrzet, a legzordabb időt kivéve, folytonosan a szabadban kell tartani a s tehénészéket minden szabad a nyári legeltetést elvonni. Gondoskodni kell azután ökvényről arról is, hogy az istállók világosak, szellősek legyenek, főleg pedig arról, hogy túlságosan fel ne melegedjenek.

Különösen gyakori tehénnek az elvételés túlnomdom vagy takarmányozás években az izzó hónapokban, a midőn a nagyon viridus takarmány fogyasztása folytán, vagy a tartós koplalmi miatt vérképződési zavarok állhatnak be. Ilyen alkalomkor — Becker feljegyzései szerint — Mecklenburg déli részén, ahol igen sok vizes és savanyú legelő van, a gazdák 4—5 gramm vasgúllót etetnek naponta tehéneikkel, melynek hatását igen dicsérik. E vizes anyaméh némely évben a szarvasmarhák között, a nem ragályos elvételés valószínű járványszerint fordul elő, tisztán csak a legelők és kaszálók túlnomdomossága miatt. Ez utóbbi említett körülmény természetesen már mint közvetlen ok szerepel, e melyek különben is leggyakrabban a takarmányozás terén láthatóak fel.

Gyakori oka az elvételésnek, hogy az állatok nagy időközökben, nagy terméjű, nagy tömegű takarmányt lesznek etelve. Ha egyik etetéstől a másikig az állatok nagyon megeheznek, igen mohón fogyasztják az előbbi adott nagytömegű s talán nehezen is emészthető takarmányt, melylyel a gyomor egészen megtelvé, még az esetben is nyomást gyakorol az anyaméhra s az elvételésnek ez a leggyakoribb ok. A vérképződés nem áll be. Különösen akkor azonban, ha a takarmány nehezebben emészthető, kisebb-nagyobb foku gázkepződés is állhat be, mely a magzatra gyakorolt nyomást csak még inkább fokozza s ennek könnyen a magzat elhullása s elvételése lehet a következménye. Ha tehát kénytelenek vagyunk vemhes állatainknak nagy terméjű s talán nehezen emészthető takarmányokat etetni, etessünk inkább négyezer vagy ötszáz naponta, minál nem egy izben fogjuk elejét venni az elvételésnek. Olyan takarmányokat pedig, melyek könnyen felfuvaldás okoznak, vemhes állatainknak egyáltalán ne etessünk. Mindennemű felfuvaldás ugyanis a rekeszizmot előre nyomja, a tüdőkét kisebb lére szorítja s így légszűréséget, fufuvaldást hoz létre, amely körülmény elenyhény miatt könnyen — sőt többnyire a magzat elhalását s elvételését vádja maga után. Ez az eset nemcsak felfuvaldásnál, avagy kólikánál, de akkor is bedíthat, ha a vemhesség utolsó stádiumában a lovak tartós gyors mozgásra kényszerítetnek, avagy egyéb vemhes állatok megkegyerítetnek.

Átmenetnélküli takarmányozás avagy haszajító hatású takarmánymenteknek nagyobb mennyiségben etetése a vemhesség zavartalan lefolyása érdekében szintén kerülendő. Mindennemű megromlott, penészes, dohos, avagy különösen olyan takarmány, amely anyarozást tartalmaz, a méh görösöz összehúzódását s elvételést okozhat. Gyakori oka az elvételésnek a kópa etetése, mert kereskedésekben, üzletekben ritkán kapni teljesen tiszta kópat, amennyiben a malom a rosta alját, az ocset is többnyire közbé örlik a kóporán, amelyben a legtöbb esetben kisebb-nagyobb mennyiségű anyarozás is található. Nem egyszer okozott már a kópa járványserűnek látó elvételést, amellkül, hogy a tulajdonos gyantsóval keveri a baj tulajdonképpeni okát. Az ocset feletése — természetesen még a kóporánál is veszedelmesebb e tekintetben, ez tehát, úgy nem különben a piszok kópa csakis ökrökkel

etetődel fel. Nem cselészeri továbbá vemhes állatokkal frissen gipszszett lóherét, penészes szedőt, nedves helyen tartott olajpogácsát és nemminimál olyan takarmányt feletetni, amely bármiképpen megromlott. A nagyobb mennyiségben feletetést mellazás is okozhat elvételést, mert túlmagas káli- és nátróntartalmánál fogva a sziv működésére nagyon is lassító hat.

Szóval a takarmányozás terén is szász és egy oka lehet az elvételésnek, a miből kifolyólag előforduló esetek általában keresztesek az okot a takarmányban is s nagyon cselészeri ilyen esetekben az eddigi takarmányok etetésével — legalább egyidőre — teljesen felhagyni s azok helyett más takarmányfeletetést etetni.

Igen fontos szerepet játszik a betegségek előidézésében a hirtelen hőmérsékleti változás is, érje az állat akár kívülről, akár belülről. Elvételést okozhat mindennemű megfűlés. Előfordíthat ez különösen mosti őszszel, midőn az istálló még meleg, ellenben az ajtóból hideg leghuzam érheti különösen azon állatokkal, melyek az ajtó közelében állanak. Gyakorlatban azonban a belseg való megfűlés, midőn az állatok túlhideg lettek isznak, fagyott vagy nagyon hideg répát esznek. A hirtelen lehűlés ugyanis az anyaméh összehúzódását eredményezi, amely köztudottan ugyanakkor okozhatja egymagában elvételést, de gyakrabban okoz azért, mert a véredények, nevezetesen pedig a méh véredényeinek összehúzódását eredményezi s maga után vonja a magzat megfűledését. Ugyanezért késő őszszel, ha már a der leeseit, a vemhes állatokat vagy teljesen be kell venni a legelőről, vagy csak délfelé cselészeri a legelőre kihajtani, ha a levegő már felmelegedett.

Hogy mindennemű erőművi sérítés, ütés, verés, ajtóok közé való beszorulás szintén elvételést okozhat, az eléggé köztudomású dolog, sőt tudva van az is, hogy a tömeges elvételés egy ragályos anyag által okozatik, bár sokalkor ritkábban, mint ahogy a baj ragályosság konstátálattik, mert nagyon sokszor márt fertőző hangulyszórtan a takarmányok okok is hozhatnak létre járványserű, ragályosnak tetsző elvételést.

Horváth L.

BAROMFITENYÉSZTÉS.

Rovatvezető: Hreblyay Emil.

A ludak és kacsák mesterséges keltetése.

A lud- és kacsatartások mesterséges, gép segítségével való kikeltetése sokkal inkább ajánlható, mint a tyúk- és pulykafajásoké.

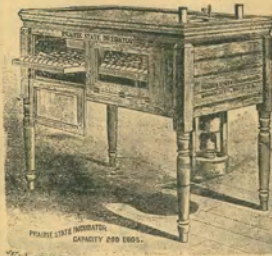
Tudjuk jól, hogy mily bajos a keltetést csak csibékkel, pulykafajkával vagy nélkül elvénevelni. Mostoha keltő, kárpap vagy mesterséges légnya, az mind nem pótolhatja a *jó keltőt*, mely ha csakugyan jó, fel is nevel minden csibét.

Másként áll a dolog a kacsafajoknál, ezek ha jó meleg, légrontatól mentes helyen vannak, fölnevelődnek anya nélkül is. Erre a jó tulajdonságukra alapították az amerikaiak azon számtalan óriási mérvű kacsá- és ludfarmát, melyek ma léteznek, virágzásban vannak és aranyat jövedelmeznek a tulajdonosoktól.

A lud- és kacsafajások elültetésével elő, ahol csupán házi használatra tenyésztenek, a föltelepített maradtokt piacra vitetnek, nem szokott baj lenni, mert keltő mindig akad, de egy helyeken, ahol a lud- és kacsatenyésztés üzletszerűen kezeltetik, ott bizony költséges minden volt, van és lesz hiány. Aldás tehát a keltőgép, mely rendelkezésre áll akkor, ameddig szükségese.

A kacsá- és ludtojások keltetésére a legjobban szerkesztett amerikai keltőgép, a „Prairie State” nevű (228. ábra) ajánlom, mely a gödöllő m. kir. baromfitenyésztő telep és munkácsképző

iskolánál is használatban van s teljesen kifogástalanul működik. Rendkívül tartós, olcsó gép. *Bővebbet* keltő anyagból, csinos, díszes kivitelben készült. Kettős falazata és kettős üvegajtója van, úgy, hogy a külső légváltozás hatását jól van védve. A hőmérséklet a hőmérőn látható anélkül, hogy az ajtó kinyitók. Összes vasrészei galvanizáltak. A szabályozó részből készült. A tojások nincsenek egymás fölött és így sokkal jobb, mint azon készülékek, melyeknél két talca tojás egymás fölé helyezve,

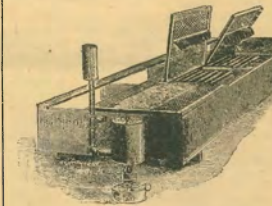

228. ábra. „Prairie State” keltőgép.

amikor vagy a felső sor kap túlmeleged, vagy az alsó keveset, ami mindkét esetben káros hatással van. Ha pedig a tálcákat cserélgetjük, biztosan sikertelen a keltetés. Nem segít ezen a hibán a kifogásolt gépekkel alkalmazott lámpa, mely a meleget alólról szolgáltatta, mert szükségese, hogy a tojás alól kevés oldala aránylag kisebb hőfokban maradjon, mint a felső, mert csak így kaphatunk legkedvesebb és erős kis baromkákat. A most ismertetett keltőgépben a tojás a meleget a lámpa ügyes elhelyezése által fölülőrli kapja.

A *meleggép alkalmazása*. A lámpa melege a kényemen át a felső csővese szerkesztet egyik oldalán belépeve a szekrény minden részét egyenletesen bejárja, alulról két kis kényemen át lesz kivéve, ami egyedül felet meg a keltő melegítésének utánzására.

A *meleggép szabályozása* a szabaddalmozott „Prairie State Regulator” által történik,

229. ábra. „Prairie State” rekeszes nevelő-gép.

mely rendkívül érzékenysége dacára sincs romlással kitéve, sem a nedvesség, sem bármely hirtelen légváltozás nincs ártalmára. Az egész áll thermostattal, szelepelemlyühöz és őszszektől rudból.

Sen óra, sem villamos szerkesztéssel nincs őszszektetés, sem esőt vagy gumi alkatrésze sincs ennélfogva működése teljesen biztos és igen tartós.

A szabályozó a készülék egyik rövidebb oldalán, a tojások magasságában van elhelyezve.

lyezve és tényleges működése abban áll, hogy a lámpa csőjében egyszerűen van nyílja, aminekől, hogy ezáltal a lámpa égését helyteljessé, vagy füsttelenté az. Kiprobáltatott, hogy oly helyiségben, ahol reggel fagy-pont volt és délen 30 fokra emelkedett a hőmérséklet, a készülék belső hőmérséklete $\frac{1}{4}$ fokot sem változott. Ez oly előnye a gépnek, melyet a gyakorlati baromfitervezés azonnal meg tud bocsátani. A szükséges meleg fokát megállapítva, biztosan lehetünk abban, hogy az nem fog változni.

Szellőzés. Hogy tiszta levegőt kaphasson a költő-géphez rakott tőz, amely felületénél szükséges is, a lámpa úgy van szerkesztve, hogy a lámpaüveget egy dupla kémény veszi körül, melyen át a levegő a gépbe bejuthat. Különböző a kőfőle hatoló kéményét is lehet szabályozni.

Nedvesség. A jó költőgép helyes működésénél a harmadik tényező a nedvesség, mely rendkívül fontos. E költőgépnek az oly egyszerű idejétöltés, mint a hogy ezen gépnél biztosan lehetünk arról, hogy a legedvesebb helyiségben is a tojások szárazak maradnak. Emellett ezen gépek egyikik a három fő tényező: tudniillik az egyenlő meleg, a tiszta és elegendően vízzel feltölt levegőt és a pontosan működő önszállítózat.

E gépekre bátran mondhatjuk, hogy az eddig ismertek között a legjobbak, mert számlájuk oly tökéletes, hogy még a legfőbből nyári napra is van a gépben megfelelő légáramlat. A tálcák, melyeknek egyik oldalán részben hiányzik a réteg, úgy vannak elhelyezve, hogy a kicélt baromfiak alájuk esve, ott maradhatnak a kivételgel anélkül, hogy a keltő tojásokban a kis állatokkal zavarnák. A melegítő lámpa egyszerűsége minőségjavító is. Petróleum helyett használhatunk légszeszt. A gépen trükk, pulyka-, lud- és kacatolások is kelthetők.

E gép ára:
0. számú 50 darab tojás részére 150 korona.
1. " 100 " " " " 200 "
2. " 200 " " " " 320 "
3. " 300 " " " " 440 "
4. " 400 " " " " 500 "

A költőgépnek kiegészítő részét képezi a „*Privatee State*”-re készített *nevelőgép*, mely felő meglegítésre meleg vízben tartandó. Ezen nevelőgép nagyobb tenyésztő telepek részére van készíve, ahol a lehető legjobban egyesíti magában a nagyobb nevelő telepek igényelt nevelőnya tulajdonságait.

A 229. ábra a szerkezetet és a fűtés módját könnyen érthetően teszi. A készülék egyszerű, könnyen kezelhető, könnyen tisztáltható és hordozása sem igényel nagy erőt. Feneke könnyen nyitható, vagy emelhető. A fűtés berendezése teljesen azon szerkesztett, mint a költőgépnek. Épen ez teszi ezen gépet oly használhatóvá. Eszelges javítások háziilag is könnyen végezhetők. A csöveteket oly jó, hogy egy emberöltőn át is kitart. A készüléknek egészen felszerelésen szállják, úgy, hogy azt csak fel kell állítani. Rendkívül előnyös, hogy 1 napos korától 10 hetes korig benne lehetnek a keltő baromfiak, ki levén zárva, hogy a tulajeg által szüvednek, mert a gép oldalán levő keskeny nyílban szabadon ki- és bejárnak. Különböző ezen készülékben a különböző kor baromfiak egyszerre is elhelyezhetők, mert azáltal, hogy a gép feneke tisztes szintre állítható, vagy a kisebbeknek feljebb és élevezik a nagyobb melet, vagy a nagyobbak lejjebb szorulnak és megvannak kímélve a nagy hősiégtől. Ára e gépek:
1. számú 100 darab baromfira 120 korona
2. " 200 " " " 171 "
3. " 300 " " " 216 "
4. " 400 " " " 261 "

E gép *G. Gitter* és *R. Zsuzsák* Budapest, Andrásy-ut 3. sz. csejénel szerkeszték.

A költőgép ép oly gondos kiválasztás által összegyűjtött tojásokat kell helyezni, mint ha azokat keltő alá rakni óhajtának. A géphen

a tojásokat betenkiti egyszerű langyos vízzel meg kell permetezni a minden másnap megforgatni. Hogy a forgatást szabályozó berendezés, a tojásokat a gépbe való helyezésük körül irónnal meg kell jegezni hosszukak egyenes vonallal, mely vonal aztán az egyik forgatásnál alulra kerülve, a másik forgatásnál pedig felülre kerül, azaz fent látható.

A kicélt apró libákat és kacatokat az első nap, vagy mesterséges anyának, alá tesszük liba 37° C. meletét tartatni benne. Másnap kaphatnak ennyit a kicsinyek s ugyanolyan bánásmódban részesülnek, miként azt már azok nevelésénél elmondottam.

A mesterséges koltetésnél és nevelésnél főként két tényezőre kell ilyen vigyázni. Első hogy a kis baromfiak meg ne hiéljenek, második, hogy tu ne estessék azokat, mert emésztő szerveik hamar hurok lesz s az állatok daczára annak, hogy sokat esznek, nem fejlődnek, de összeszuagorának s előregzenek, végre elpusztulnak.

Az első koltét betartására az amerikai és angol tenyésztők, kiknek a lud- és kacatolások is igen jóvedelmező foglalkozást nyújt, költő- és nevelő-helyiségeket akkorp rendeznek, hogy azaz nagymértékű aljában keresztül elegendő világosság és napfény hallhat be, nemkülönben fűtőkészülékkel vannak ellátva, de gondoskodva van egyuttal arról is, hogy légvontat ne legyen s a szél ne hatolhasson oda.

Ami pedig a másik dolgot illeti, a ludaknak és kacatoknak bőven takarmányozzák, de rendszeresen s azáltal azt érik el, hogy azok 10 hetes korban már eladhatók. Természetes dolog, hogy minél hamarabb kerülnek a baromfiak a piacra, annál jobban lehet azuk értékesíteni. *B.*

LEVÉLSZEKRÉNY.

Kérdés.

486. kérdés. Sziveskedjék a kérdések rovataiban vidékünkre — hol felink, hogy a korán bekövetkező dér a fejlődésben visszamaradókurizált önkreteszi — feletle fontos alábbi kérdéseket közfektetni.

Siettet-e a kukorica beeredését és mennyivel az, ha a szárat a cső felé levágjuk, nem befolyásolja-e ez hátrányosan a szem fejlődését és mily időben, illetőleg a teljes beeredést megelőzőleg hány héttel cselezésére a levágást eszközölni? *H. M.*

487. kérdés. Kérjük b. lapjában a következő kérdésre választ adni: I. Ajánlatos-e porüzösög (ugynevezett szurkos) buzázt vetőmagul felhasználni azaz elvetni, ha jól lesz pácozva? II. Hol kapható kopasz buza tiszta, nem szállkával kevert minőségben? *B. S.*

488. kérdés. Postán küldöttém mintát vörös heremagból. Kérem tudatni, hogy miféle idegen mag az, mely a vöröshere mag közl látható. Unmrath-féle rostával 3f-hatszori rostálás után sem voltam képes etől az idegen magtól kitisztítani; a minta, amelyet beküldtem, ez az alja a rostálás után. Kérem velem tudatni, hogy miféle mag az, azt hiszem: *ufi-fümg* és hogyan lehetne azt a vörös heremagból kiválasztani? *O. L.*

489. kérdés. Gazdaságunk, amelyben mintegy 35 k. hold szántóföld van, jelenleg 1872 kezében van olyan feltétel alatt, hogy a bérlet köteles évenként a szántóföldből 8 kat. holdat fekete ugarnak meghagnyi. Azonban a bérlet csebbi kötelezettségének eleget nem tett, miután semminem ugart nem hagyott. Kérdem tehát, hogy milyen és mennyi kártérítést követelhetek az én földimkint és micsoda vádnyári alapot vehetek, hogy a törvényi megkövetelése lássa, mert megjegyzem azt, hogy a szerződésben a pontra vonatkozólag nincs az kötés, hogy a gazda a bérlettel e pont be nem tartá-

sáért mennyit követelhet, csupán csak annyit, hogy a bérlet vagyonával felelős az esetleges károkat.

Bátorkodom megjegyezni azt, hogy a mintegy 35 k. hold szántóföldből el volt vetve 2 k. hold zabosbakkonyval, 3 k. hold répával, 2 k. hold zabbal, 1 k. hold árpaival, 2 k. hold tengerivel, 4 k. hold lóherével s mintegy 20 k. hold búzával.

Tisztelettel kérem továbbá a tek. szerkesztőjét, hogy mennyit követelhetek egy k. hold rét feltéréséért, miután az sem lett volna szabad neki a szerződés értelmeiben feltérni és bevetni (csalamádéban). *V. S.*

490. kérdés. Nagyból mennyiségű a zölő permetezéséhez rendelt *bőröl* porom, valamint *rétkőporom* megmarad. Kérnék szives utalgazistat arra nézve, hogy ezen porokat használhatam-e a buza pácozásához és ha igen, mily módon? *A. B.*

491. kérdés. Ajánlatos-e szurkos, azaz porüzösög buzázt vetőmag gyantánál használni vagyis elvetni? Nem lesz a termény oly mag után színtelen porüzösög? *B. F.*

492. kérdés. A beküldött köles tavaly julius hóban feltört gyepföldben — őszszel vetett rozos búkányt után — termelt. Az egész táblán majdnem mindenütt ennyire meg van trágra. Védkezési nem akarok eltenni, mert már késő, azonban szeretném tudni, hogy a búkányragások mely rovar kártételei és hogy e rovar mely veteményekhez is jól nagymértékű azt azért, mert utóveteményé e szerint állapítanom meg. Tölkre tenné-e rovarat a mely szántás? Kérem a kérdésekre a *Köztelek* felelet rovataiban engem informálni. *T. S.*

493. kérdés. Egy buzamintát mellettekék kérem meghatározatni, vajjon miféle betegségen szenvedett ez? Az uraladalomban, melyben mint gyantázott működő, egy 25 holdas tábláról a termésnek valami 10⁰/₀-a ilyen. *P. E.*

494. kérdés. Partii földimn egyrészt táblán két év óta kisebb-nagyobb lisztelenségben szenvedésen hatalmat vesz, úgy hogy ott, ahol ez terem, semmi más vetett növény nem díszlik és körülötte is mindenféle vetett növény kivesz. Nagyon kérem a Feleletk rovataiban, ha sziveskednének tanácsot adni, hogy miként kell alaposan ezen kártékony növény ellen védekezni, nehogy esetleg jövőre meg jobban torjodjen. *K. L.*

495. kérdés. Gazdaságomban, valamint a környéken is, főmértékűl üszök van, miért is a buza a legnagyobb övotasság mellett is buzással lett. Kérdésem az volna, hogy ilyen buzázt el lehetne-e vetni s ha igen, milyen pácozvel kell az ojtás előtt készíteni, hogy az üszökspórt megölje? *R. J. T.*

Felelet.

A kukorica szárvégeinek levágása. (Zárólelet a 489. sz. kérdésre). Ha a kukorica szárat a felső 2-3 méter felett levágjuk, ezzel a szárt 3-5 lévelől fosztottuk meg. Addig míg a levelek zölden, és a időjárás kedvező, a levelek tápanyagokat dolgoznak fel, amelyek, ha már a kukorica szára nem növekszik: kizárólag a cső továbbfejlesztésére fordítanak. Ha tehát mi a kukorica szárt 3-5 méter felettől megfosztottuk, akkor ezzel a cső kifejlesztésének ártottunk.

Ha akkor fejezzük le a kukorica szárat, ha ezen már legfeljebb a felső két méter zöl, ekkor már kevesebbet ártunk a növénynek, de valamit ártunk még akkor is.

Növényfiziológiai szempontból a kukorica szárnak lefejezését az u. n. „*levélvadász*” nem igen lehet indokolni, ha az akkor végeztük, mikor a növény egyes részei még zölden nem indokolták az azért, mert az egyes növényeknél a fejlődés vége felé a feldolgozott tápanyagok vándorlása kizárólag a magvak felé

irányul. Tehát addig, míg a növény teljesen el nem szárad, e vándorlás, mi a magvakat gyarapítja, meg nem szűnik.

A gyakorlatban azonban a kései kukoricafajtákat rendszeren le szokták bugázni. Ezt két indokból teszik: 1-2-ór, hogy a kukoricaszem vévét még zölden vagy csak kissé sárgyadtan feleltethessék; 2-szor, hogy az éretet siettesék.

Ha a lebugázásnál a száron még zöld levelek vannak, ezzel, mint említettém, kisebb-nagyobb veszteség ér a csóvét. Csakhogy ezzel szemben — különösen a magasszárú, erőslombú fajtáknál — a csóvok előbb és jobban kiszáradnak. Ahhoz képest, hogy a csóvok a lebugázott kukorica csóvot most jobban értheti a nap és jobban átjárhatja a levegő. De lehet, hogy azért is, mert a zöld levelelőt megfosztott növény vízelvtele hamarabb lankad el, mint a meg nem sértett növényé, s az siet teljeszetést bejelenti.

Korán lebugázni a növényt semmiessé nem szabad, mert ezzel jelentékeny kár, a szemek töpedsége járhatna. Lebugázni csak akkor szabad a kukoricát, ha a felső csőv mellett levél már elszáradt, s ha a csóvón a szemek már keményednek.

Ha a lebugázásnál a gazda nem óhajt jó hármányra is szert tenni, akkor meg kell gondolnia, hogy a lebugázás nemcsak a legköltséges munka, amelyvel szemben csak akkor ér a megfelelő előny, — a jobb kiszáradt — ha a kukorica érese csakugyan megkészt, s ha a nagyombu, pl. magyar kukoricázórnál van szó.

Nemesak garázok, hanem más kísérletező szakfelné vándorlás is a lebugázás hasznát illetőleg nagyon előré.

Mezey Gyula.

Porzókész buza; csuszabuzza beszerése. (Felelet a 487. sz. kérdésre.) Ha a porzókész buzáj jó pácozja, úgy bátran elvetheti, mert a pácz a magvakhoz tapadó összes spórákat tökéletesen s így életpécségeközpörsőre a magokat a magok alá hordozza. A leggyeheblyen alkalmazható pácozás sem védi meg teljesen a buzákat a porzókészítől, mert a porizóság spóráit még az aratás előtt, vagy aratás közben szerte hordja a szél s rájutnak ezek a különböző földreke z ezek talajait inféncziáj. Inféncziátok továbbá a földök az olyan térségre, amelyben a porzókész állomása van. Ami csuszabuzza beszerési forrást illeti, eziránt forduljon a kérdéstevő a m. kir. növénytermelési kísérleti állomáshoz M.-Óvádra, a honnét díjtalanul utibaigazítják. De írja meg, hogy miféle csuszabuzát óhajt beszerezni, mert csuszabuzza — éppnyit mint szakallas buza — nagyon sokféle van.

Válaszoldni tartom, hogy a kérdéstevő a Dunántul termelt csuszabuzzával, melyt mint a rozsdának ellenálló buzákat dícsérnek, óhajt kísérletezni. M. Gy.

Gyom a vörösheregában. (Felelet a 488. sz. kérdésre.) O. L. vörösheregában rostaaljat küldött be, amelynek tulajonyo részét ép és egészséges vörösheregák képzésére vörösheregában kivül igen sok 2 1/2 m. hosszú, keskeny, barnaszínű, fényes, az egyik oldalon vályumodra kivájt, a másik oldalon domboru magvakat találni a rostaaljaban. Ezek a barnaszínű magvak egy igen közönséges gyom, a keskenyfejű utifa (Plantago lanceolata) magjai.

O. L. azt írja, hogy e gyomot ölszörzáratast rostaal utafa nem volt képtelen a here-magból kitisztítani, pedig a küldött rostaalji márt tulajonyólag heremagból áll. Ez a körülmény arra val, hogy a nagybó heremagvak köz maradnak a nagybó utifa magvak, mikor pedig a kisebb utifa magvak kifosztálatnak, ezekkel együtt a rostaaljab kerlnek az utifa magvak is.

A közönséges hererostakál csakugyan ki nem választható az utifa mag vöröshereből, miert is nem igen kerli forgalomba olyan vöröshereg, amelyben több vagy kevesebb utifa mag nem volna.

Angliában azonban gyártanak olyan rostak, amelyek speciálisan arra a célra szerkesztettek, hogy az utifa magvakat a heremagvakból kitisztítsák. Csakhogy e rosták drágák. Ha ezen utifa rosták iránt érdeklődik a kérdéstevő, úgy forduljon közvetlen a m. kir. gépészeti osztályhoz M.-Óvádra, a honnét úgy az eménu rosták szerkesztési és árai, valamint az eménu beszerési forrásai iránt díjtalanul kap kelő felvilágosítást.

Habár, mint említettém, az utifa mag a löhermagból csak speciálisan e célra szerkesztett rostákkal választható ki, könnyen meggy a kiválasztás akkor, ha az utifa magvakat a löhermagvacsplésnél gondolkul. Ugyanis a löherre lebugázásnál — amikor tehát a löhermagvak még benn maradnak a gubóban — az utifa magvak már kiperegnek tojkajkából. Mivel a lebugázásnál szétvált egyes, a magot magukba záró elszáradt hererivágók jóval nagyobb kimerítést utifa magvaknál, ez a löhábik könnyen kirostálhatók. M. Gy.

Fekete ugar és feltört rét kárpótlása. (Felelet a 489. kérdésre.) A haszonbéri szerződésben a fekete ugar be nem tartása esetére a kikötött pénzbírság két, holdanként 30—50 korona közt szokott váltakozni, amely kikötésnél alapul az ugar, hogy a fekete ugar a kiválasztás akkor, ha az utifa magvakat a löherre lebugázásnál — amikor tehát a löhermagvak még benn maradnak a gubóban — az utifa magvak már kiperegnek tojkajkából. Mivel a lebugázásnál szétvált egyes, a magot magukba záró elszáradt hererivágók jóval nagyobb kimerítést utifa magvaknál, ez a löhábik könnyen kirostálhatók. M. Gy.

Mint hogy e a fenfőgő esetében nem történt, a fekete ugar bevetésénél erődik két mérővel a megállapított alapul egyrészt azon haszon szolgálat, amelyet a bérő az ugar bevetése folytán jogtalanul élvezett s amely abból áll, hogy a fekete ugarnak hagyandó területből 2 holdat zabosbükönnyel, 4 holdat löherrel és 4 holdat tengerivel vetett el; az ezen növények után nyert termények értékeből a bérő az ugar költségét, megkapja a földtulajnos, illetve használt, a rétkészítés költségét, amelytől a bérő az ottani viszonyok kelő figyelembevételével lehet megállapítani. Másrészt tekintete veendő, hogy azon esetre, ha a bérő a fentemlített 8 holdat fekete ugarnak hagyta volna, a bérő utódja ezen területől bizonyára nagyobb gabonatermetést nyert volna, mint amennyi most nyerni fog és ez a különbség kifejezi az ugar be nem tartása által okozott kárt, amely pontosan meg nem állapítható ugyan, de amelynek kiszámításánál alapul vehető, hogy a természetes a takarmány-félék után vetett búzáznál 1—2, a tengeri után vetettnél pedig 2—4 q buzázt lehet holdanként. Ha a jogtalanul élvezett haszont a fentfőgő okozott árral egybevetjük, elérté pontosan megkapjuk a méltányos kártérítési összeget.

A jogtalanul feltört rétet a kártalanítási rendszerint abból áll, hogy a bérő a rétet in status quo visszahelyezni tartozik, az az a feltört rétet megint oly rétté alakítani, amint az az feltört rétet volt. Amennyiben pedig a bérő ezt most meg nem teheti, a rétkészítés költségét tartozik megtéríteni, amelynek felszámításánál figyelembe veendő, hogy első sorban a feltört terület termőereje megfelelő trágyázás által visszapotlándó, azonkívül felszámítandó a rétet visszaállításához szükséges fogatos erő költsége és a terület bevetéséhez szükséges fűmágervek, valamint a vetési munkák költségei. H. H. H.

Az Aschenbrandt-féle bórdoi port mint buzaészára. (Felelet a 490. sz. kérdésre.) Az Aschenbrandt-féle port körülbelül felérésben régdícselő, az üzőspórák kivált méregből, és s ez alapján ajánlható a belőle készült pácozt a buza vagy egyéb gabona csúváására alkalmazni. Másrészt a bórdoi portban lévő egyéb anyagok között nincs semmi olyan, ami a buza vagy más gabona csúváására ártalmas volna.

A községes bórdoi lét használják is a gabonamagvak csúváására, s annak a tiszta rézgálic csúvával szemben, az az előnye van,

hogy a bórdoi lében eszavott vetőmag alig veszt el csúvárással, holott a tiszta rézgáliczoldat a magvak több százalékát eszavottá tökéletesíti.

Az Aschenbrandt-féle bórdoi port tudtommal nem csavát eddig ki nem próbálták; de tekintettel arra, hogy az Aschenbrandt-féle bórdoi port tulajdonképpen csúváros levél készíti az ember: csúváására az Aschenbrandt-féle bórdoi port is bátran és bizalommal lehet használni.

A bórdoi lének, mint gabonapácoznak az az előnye is meg van, hogy a bórdoi lében a buza csúvára 48 órán át is ázthatik, bája meg sem lesz.

Ami a bórdoi port alkalmazását illeti, ajánlatos lesz belőle 4/5-os oldattal készíteni, s ebben a buzázt, ha nagyon üzőskös, a szokásos módon 12—14 órán át áztatni, ha kevésbé üzőskös, csak jó megmosni.

Akár áztatjuk, akár csak mossuk e csúvában a gabonát, az oldatot ne mulasszuk el gyakran felverni.

Ami a rétkészítést illeti, ez tulajonyólag finomképzőből áll, a kénnek pedig az üzőg elpusztítására nincs kelő hatása, s így azt csúvára használni nem lehet.

De hiszen, ha a rétkészítést még oly nagy tömegben elhasználhatják azt az idén is még használnak.

Először is mindjárt a szőlőben. Ha a szüretet megtartotta, nem fog ártani a szőlő lomboztatás beporozni. Akárhány szőlőben, amelyet a lisztharmatbetegség meg szokott támadni, ha megvárjuk a Márton-szület (a hónapjaitársakon levő földtulajnos) vagy a nagyon elmarad kemény, szőlőfűrtök, ezeket több-kevesebb rendszeren beletájkjuk az Ördögárm. Ez annak a jele, hogy a lisztharmat még most is tanyázik szőlőknökn.

De feltevé, hogy szőlője egészen mentes e betegségtől, s a lisztharmat nem is jelentkezik az idén, s így a rétkészítést sajnalja a szőlőre: akkor a főlhasználhatját portt egyéb helyütt használnak.

Hissen mindenféle gyümölcsfánk szenved lisztharmatbetegséget. Meg van az almának, a körteknél, a cseresznyének, a meggynek, a szilváknál, a barackzánál, a birsnek a maga lisztharmatbetegsége. Poroztassa a tehát gyümölcsfánk a gyümölcsözés után.

Vagy ott vannak a rózsafák! Ilyen van rózsdáskort, amelyben különösen ész felé ne csúvára be a rózza lomboztatás a lisztharmat.

A képnoknál minden lisztharmatbetegség ellen van hatása, s így a rétkészítést sokféle el lehet használni.

Megjegyzem még, hogy a permossyá elleni küzdelemben is nagyon előnyös a szüret utánai permetezés. Így hát a bórdoi port is nemcsak mint buzaészár használható el, de bepermethetjük vele a szőlőt meggyezszer, a szüret után. Továbbá a gyümölcsfánkban is több olyan betegsége van, amelyekkel szemben jótékony hatásukat mutatkoztok a gyümölcsözés utána. Mezey Gyula.

Szurkos vagy porzókész buza. (Felelet a 491. sz. kérdésre.) Hogy a kérdéstevő buzáját miféle üzőg károsítja? az a kérdésből nem tudom megállapítani. Jó lett volna, ha B. T. buzájából beklőd vagy egy maroknyi!

Buzának a botanikusok is és a gazdák is, a megtámadott üzőg kalászok külsője után, kétféle üzőg külsőbőzötnek meg, u. m. a külsőből és a porzókész.

A külsőszégnél a buza kalásza épen marad. Ha az ilyen külsőszék kalászt megvárjuk, csupán halavány, szennyes vola miatt tűnik fel gyanusnak, de nem látunk rajta semmi fekete port. Akkor azonban, ha a kalászok külsője elleni küzdelemtől megszorgolatták, a kalászbán a külsője épeknek látszó buzazsemek ujaink két szétréppannak. Most látjuk csak, hogy a buza, héján belül tele van zsíroszoptintatú, feketeszínű, büdös porral, mely ráferődött ujainkra is. Ezt az üzőgöt nevezik külsőszégnél külvü büdös üzőg.

Forster Géza, Rubinek Gyula, Bernád István és jelöléséről „Köztelek” előző számaiban már több ízben márunk írt, és alábbunk pedig *Zselensky Róbert* gróf az OMGE, alelnöke, *Szilassy Zoltán* az OMGE, szerkesztő-titkára, *gróf Károlyi Mihály, Erdély József, Baross Károly*, és *Kecser Miklós* jelöléséről emlékeztethetünk meg.

Gróf Zselensky Róbert 24-én tartotta *Világoson* programmbeszédét nagyraemelt és lelkes választói előtt. A kormányprogram hívének vallotta magát. Hangsúlyozta a közgazdasági összhang, a mezőgazdaság, ipar és kereskedelem harmonikus fejlesztésének szükségességét. A vizsáteleseket minden ténen üldözőnek tartja, e tekintetben nem ismer gáza, iparos és kereskedő közötti különbséget. A kisemberek érdekében hozott törvényeket méltatlannak, foglalkozik *gróf Károlyi Sándor* gónceri programmbeszédével, kijelenti, hogy a gazdasági fejlődés alapjának a mezőgazdaságot tekinti. Az ipart fókuszatosan kell a mezőgazdasághoz képest megtekinteni a mezőgazdasághoz képest megtekinteni. A vámpolitikáról szóla kijelenti, hogy nem szószólok a kizárólagos mezőgazdasági védvámoknak, csupán igazságos vámpolitika létezését tartja kívánatosnak, vagyis amly arányban védjük ipari termékeinket, oly arányban védessenek a mezőgazdasági produktumok is.

Gróf Károlyi Mihály a zilahi szabadelvi párt jelöltje *Bujanovics Sándor* az „OMGE” alelnöke és a vidék bírtokossága több előleki képviselőjének társaságában szintén 24-én tartotta meg programmbeszédét kerületének központjában *Zilahon*. Szóló miniszterelnök programját tüzte ki zászlójára.

Kivánatosnak tartja, hogy a jövő országgyűlésben több legyen a kormánypártban az az elem, mely a földmivelő-osztály érdekeit védi. A gónczi levelet és beszédét magrává teszi Beszédjét a kerület választásoknak tulajdonképpen része lelkesedéssel és figyelemmel hallgatta.

A *nyitrai* választókerület szabadelvi párti képviselőjelöltje, *Erdély József* f. hó 22-én tartotta meg programmbeszédét *Nyitra*n mintegy ezer fonyi választóközösség előtt. A jelölt Szell Kálmán politikája föltétlen hívének vallotta magát a kijelentése, hogy megválasztása esetén főként a mezőgazdasági ipar s kereskedelem fejlesztéséről fog közölni.

Váltságos ünnepe volt a bodajki választókerületnek *Baross Károly* programmbeszéde, amely Moórort hangzott el ezernyi és ezernyi választópolgár jelenlétében és annak feszült érdeklődése mellett. *Baross Károly*, mint egyike azon keveseknek, akiknek a munkája, hazafias kötelességezte megköszönése meg ebben az országban az agrárpolitikát, aki ott munkált a magyar agrárpolitika ősfőrszánán a Közteleknek, megszólalt az agrárpolitikai érzelmi motívumait, amelye visszhangra találtak a hallgatóság körében. Programmbeszéde felidőtölge hatott arra a választóközösségre, amelynek gazdasági boldogulása attól függ, hogy mennyi választának meg az agrárpolitikai programmból. A legtöbb kérdésnek a mélyére is behatókozott Baross Károly az ő programmbeszédeben, a melynek a legnagyobb értéke az, hogy

a nép nyelven magyarázza a nép igaz érdekeit. Tüntető tetszés-zaj szakkította meg nagyon sokszor a programmbeszédet, annak végzetéle pedig csilapilani nem akart az eljárnés.

Kecser Miklós az eperjesi választókerület szabadelvi agrárpárti képviselőjele 22-én tartotta meg programmbeszédét Eperjesen nagy számban választópolgár jelenlétében. A kormány politikájának híve s mint ilyen a gazdaságprogramot isálja magának. Le kell szállniunk a termőföldhöz, a hanyatló mezőgazdaság és ipari élethez, ezt hangoztatja beszédében és azt, hogy Magyarország a magyaroké legyen. A gazdaságprogramban nem lalt sem az ipar, sem a kereskedelem, sem bármely jogosult érdek ellen hadizenetet; az a program a földhirtök és földmivelő nép helyzetének javítására törekzik csak, nem egyébként. Beszédjét mindvégig zajos eljárnés szakkította félbe.

VEGYESEK.

Mal számunk tartalma:

OMGE közöneyene.	1560
A bírtokosok levele.	1560
A szombathelyi hentesárú-gyár sorsa.	1560
Agár képviselőjelöltek.	1566

Tárca.

Csak eszende.	1590
Állattenyésztés.	1592
Gondozók helyesen vembes állatainkat.	1592
Baromfitenyésztés.	1593
A ludak és kacskák mesterséges kóltetése.	1593
Levelezékrény.	1594
Tegyek.	1597
Kereskedelem, tőzsdé.	1598
Szerkesztői üzenetek.	1570

Szilassy Zoltán jelöltsége. *Szilassy Zoltán* az „OMGE” szerkesztő-titkára, a „Köztelek” felelős szerkesztője elfogadva a Temesmegyei országgyűlési kerület jelöltséget, vasárnap f. hó 29-én tartja meg programmbeszédét *Vingán*.

Eljegyzés. Nadosztai és felsőzsinai *Némét Béla* Borbolyáról eljegyezte revidensy *Bevecky Margót* Bókolon.

Halálhöz. *Lamberg Ferenc* Imre gróf ortogéj, stockeni és amerági báró, Krajna és Weudmar örökös tartományi lovazmester, Ó Felsőlege belső titkos tanácsosa és kamarása, f. évi szeptember hó 18-án *Grézbach* hosszas szenvedés után elhunyt. — *Ild. Flewsky Antal*, a hercegi Ypsilanti örökösök jószágfelügyelője, f. évi szeptember hó 23-án élete 67. évében *Simonyán* elhunyt.

Egán Éde temetése. A tragikus végét ért kormánybiztos holtestét f. hó 24-én, kedden helyzeti örök nyugalomra a borostánynál kapadán sírholba. Előbb az ungvári kórház csapadójában teték ravatalra, amelyre sok koszorú helyezték. A temetés itt nagy pompával, a megye egész intelligenciájának részvételével ment végbe. Borostánynál a bejelentésen ugy a hivatalnokú körök, mint az egész környék részvéte meghatóan nyilatkozott. A koporsó a kastélyból a gyászoló család tagjain és rokonain

kívül a temetésen megjelent küldöttségek és az elhunytak a végzettségének megjelent számátlan ismerős kíséretében a szemben emelkedő dombon épült család sírholba vitették át, ahol az utolsó bejelentés után a borostánynál dalára gyászalt addig. A temetésen résztvett: a m. kir. földm. minisztr. tisztikarának küldöttsége: *Balogh Vilmos, Lestyánsky Sándor, Darányi Béla, Horváth Sándor* miniszteri tanácsosok, *Eberes Károly* kir. tanácsos, számviselőigazgató, *Hegyk Adolf* miniszteri titkár, ki elhelyezte a sír a miniszteri urnának nagy, széles, nemzeti színű szalagoroszoruját, melyen a következő felirát volt: *Egán Édéné — m. kir. földmivelőügyi miniszterium; megjelent továbbá a hegyvidéki miniszteri kiindulási személyzet, az ungvári főerdőhivatal küldöttsége: Zónay Antal főerdőtanácsos vezetés alatt, Simenzy Gy. Kálmán erdőfelügyelő, Balhauer Ottó állattenyésztési felügyelő, Trómbits Ignác állattenyésztési felügyelő, Gerő Ferenc a szombathelyi kulturtermőknök hivatal vezetője, főmérnök. Ugyazintén résztvettek: Vas vármegye tisztviselői, a szombathelyi és felső-ór. főszolgabíró vezetés alatt, továbbá Szombathely város küldöttsége, a törvényhatóság állatorvos, a körözési kar, a budapesti egyetem és műegyetem küldöttsége s a meghodított barátai és ismerősei igen nagy számban.*

Országos komló- és sörpára-kiállítás. Az „OMGE” által rendezendő komló- és sörpára-kiállítás október 1-én nyílik meg. — A kiállítás — mint egyezmen már említettük — a mezőgazdasági muzeum helyiségében (Korpesti-ut 72.) lesz megtartva. A mi a komlókiállítás illeti, ez szépek igérkez és az egész ország komloteszmesztését lesz hivata bemutatni, mivel 70 mintánál több érkezett az ország majdnem minden komloteszmesztő vidékéről. — A sörpára-kiállítás az idén is a rossz sörpáratermelés folytán nem lesz olyan látogatott, mint a múlt évökben, de a beküldött minták szépek. A bírói bizottság 28-án ül össze, hogy határozzon a beérkezett sörpára- és komlómintákról, továbbá a díjazásról.

A balatonmelleki szőlők vizsgálata. A földmivelőügyi miniszter *Engelbrecht Károly* kir. tanácsos, szőlészeti és borászati felügyelője, *Tyts Antal* vinész. képz. igazgató, *Kónesi* Ferenc szőlőfelügyelő és *Pástor István* rovartani asszisztent a balatonmelleki szőlők vizsgálatára küldötte. A bizottság Keszthelyről kiindulva sora vizsgálta a balatonmelleki szőlőhegyeket s megállapította, hogy helyes szénkénezéssel és illó trágyázással a balatonmelleki szőlők a filloxera ellen megvédhető, illetőleg a szőlők fentartandók. Ahól a filloxera jelenléte nagyobb mértékű, ott a filloletes szénkénezéssel a következménye. Sok bírtokos tanácsosokból nem adta meg f. hó 26-án program szénkénezést négyzög-méretűként s így természetesen a szénkénezés hatástalannak bizonyult. Általában azonban a balatonmelleki szőlők állása nem oly szomorú, mint egytémény helyen Hiob-hírként főhangzott.

Ujjb paraszt mintagazdaságok. A mintagazdaságok szépen szaporodnak. A földmivelőügyi miniszter újabban a következő mintagazda-

MAUTHNER ÖDÖN es. és kir. udvari magkereskedése
BUDAPESTEN, VII., Rottenbiller-utca 33. sz., és VI., Andrássy-ut 23. sz.

Ajánl és vesz:

bíborherét, homok (szőszös) búkkönyt (Vicia Villosa) őszi borsót, őszi búkkönyt, tavaszi repczét, őszi repczét, (káposzta-repczét), mustármagot, csibehurt.

szépek felállítását engedélyezte: *Bodfalva és Vadaszerdő* új telepítésves közsegének ezenkívül *Sár-Szent-Lőrincz, Kadaraskert és Református-Kövesháza*.

Új gazdasági egyesület. Mint Dícső-Szt-Mártonból írják, ott megalakult a Kisküküllő-vármegyei gazdasági egyesület. Előnk *Sándor József* lett, *Hikára dr. Ány Elek*.

Buza-termesztési kísérletek. *Cserhádi Sándor* a növénytermesztési kísérleti állomás vezetője érdekes jelentést nyújt be a földművelésügyi miniszterhoz a Magyar-Ováron végzett buza-termesztési kísérletekről. Eszerint a különféle buza-félékkel végzett kísérletek egyhangosan azon eredményt szolgáltatták, hogy a nyugati államokban termesztett buza-félék hazánkban sikerrel nem termesztethők, mert valamennyi kéntől, már pedig a hazai kontinentális klíma alatt csak korlátozottan gabonafélék termesztését sikerrel, mert ha a gabona a rekkén meleg beállta előtt meg meg nem ér, megszurol. Hazánkban tehát minden idegen buza fölött álló a magyar buza, mely ha kevesebbet is terem, olykor hajlamot mutat a megdélésre, a vastag szalma és a romboló idegen magok miatt, és ezért nem is lehet.

Gyapju-akció. Az idei második sorozatu gyapjárnyerés, amelyen beföldi és a szomszéd osztrák partterületekről való gyárosok, valamint németországi gyárosok sokát számban jelentek meg, bizonyos tekintetben meglepetést hozott, amennyiben az a szilárd hangulat, amelylyel a Lőh 17-iki londoni aukció kezdődött, méltán részgallatott a katonapozósztok szállítását élenkib bevásárlás kedvére. Ezek különben is idág aránylag meg keveset vettek az idei nyári termékből, tehát szükségletüket csak igen kis részben fedezték. Emellett tulajdonosaink nagyobbért hajlandóságot mutatnak oly árakon is eladni, a melyek paritásra nem nem jutják meg a világpiaci árat: a minők közepétekben Németország azon kereskedői is tevékenyen részt vettek a vásárlásokban, a kik részben kártól fogva és részben a német divatúrá gyártására veszik terméküket, mivel ennek a tengerentúli termékek való versenyképessége újból is behívonyú. A forgalom néhezésekké válván, az első árverési napján csak mintegy 40 vevőjezi áruport: az árverés alá került mennyiségnek és noha a második napon már a zsebb válságkénl fogva is, jobb vételű és valamivel magasabb árfolyam volt észlelhető — a két nap 15,000 bált tve árverésekké eredményeként csakis az konstálthato, hogy ezen mennyiségnek a fele elkelt, a fele pedig eladhat maradt, ami nyben mennyiségű darva gyapju szerepel. Magas finanszírozás merinó-gyapjuból is csak kivételé tekek és leginkább zsenyben nyitrott részlekké figyelembe. Legjobban keresétek és fizették az egészen finom fésűs és szövetgyapju, melyekért a teljes júliusi árákat, sőt helyenként még többeit is fizettek. A magas finanszírozás bányagyapju iránt nagy élénkiségi versengés fejlődött, úgy hogy ezen tételnek messze áron kevesebb, de még közepfinom bányagyapjuak is, angol részre való vásárlás folyán, nagyobb volt a kelendősége mint más évekkben. Az elért árak 100 kilogrammért háttomostoll: posztgyapju legfinomabb 480—560 K, posztó gyapju finom 350—480 K, posztógyapju közepfinom 280—320 K, szövetgyapju 250—290 K, fésűs-gyapju közepes 210—240 K, fésűs-gyapju sejtöbbsébb és háls 180—210 K, Homokos gyapju közepes 140—176 K, Bányagyapju magas finanszírozású 500—750 K, közép 250—500 K, közepes 180—250 K, szennyben nyitrott: posztógyapju 80—106 K, Finom szövet- és fésűs-gyapju 80—116 K, Középes 70—90 K, Bányagyapju magas finanszírozású 120—170 K, bányagyapju finom és közepes 80—200 K.

A Fiuméba és a vámkülföldre rendelt gabonaküldemények soron kívüli szállítása és a rakodási idő leszállítása. A m. kir. kereskedelemügyi miniszter mint minden évben, úgy ez idén is a gabonakivitel gyorsabb lebonlyítása céljából elrendelte, hogy a Fiuméba és a vámkülföldre rendelt gabonaküldemények és örlemények soron kívüli továbbításának a m. kir. államvasutak vonalán és a beforgalomban a szállítási határidő csak azon naptól számításnak, melyen az elszállítási tényleg megtörténik. Nem indokolt azonban a miniszternek abbeli intézkedése, hogy az árunkak ki- és be- rakodására díjazásból megállapított 12 napnál tovább terjedő rakodási határidő. 9 napnál órára szállítással és az októli, kik ezen időn túl veszik igénybe a kocsit kir, avagy berakás céljából bírságot szedessen be. Annál inkább nem jogos és nem igazságos ezen intézkedés, mivel a folyó évi gyenge terméseredmények után nagyobb kivétel nem várható: a malmoak elegendő készletszettel állnak, megrendelés hiányában nem exportálnak és így bírságot feltehető, hogy a rendelkezésre álló kocsipark elégséges a forgalom rendes lebonlyítására és így a szállító közönség érdekeit és anyagi megkötösztést cselező különleges intézkedésre szükség nincsen.

Gabonaküldemények díjkezdménye. Oly díjkezdményt a malmoakok, melyek Bács-Eszékből legálább 400 kilom. távolságra elkészítenek és Budapest, Komárom, Pozsony, Győr és Vác állomásokra vannak rendelve, 10%-os viteldíj-kezdményben részesítetnek.

Élelmiszerek gyorsvonatokkal való közvetlen szállítása. Közgazdasági szöveggel bír mindenesetre azon tény, hogy Bács-Eszékből pályaudvar és Páris (Duane) között élelmiszerek szállítására közvetlen tarifák létesítettek gyorsvonatokkal szállítással egybekötve. A díjtelek akként vannak megállapítva, hogy 5 kg-tól kezdődőleg minden további 5 kgra más-más díjtétel van megszabva. Így pl. egy 10 kg-os csomag 7 frank 46 centimesse kerül. A fuvar természetesen jó drága; de ha az árunkak, melyek ezen fogalom mellett szállítanak, felsoroljuk, ezen körülmény arról fog meggyőzni bennünket, hogy nemcsak időszerű, hanem hasznos dolog is volna az OMEG, által annak idején a kereskedelmi miniszterhez feltérjesztett agricoli tarifa-javaslatnál foglalkozni és azt mielőbb nálunk meghonosítani. Azt hisszük, hogy akkor élénk forgalom fejlődnekké válna a gyorsvonatok között.

A fuvarozásati adók leszállítása. A pénzügyminiszter az általános adóreformmal kapcsolatban a fuvarozásati adók, különösen a bor és husfyajvarozási adónak tetemes leszállítását tervezi. A husfyajvarozási adónak leszállítását különösen az alsóbb néprétekek jelenlegi mostoha kereseti viszonyai teszik indokoltá, míg a borfuvarozásati adó tetemes mérséklése a nagy országok felé fordított hazai bortermelésnek válnék javára. Az állami bevételek ekként való csökkenését a pénzügyminiszter a *szeszadónak megjelölt filémelésével* kívánja pótolni, ami főleg az ország egyes részeiben fölépő mértékűen és ártalmas palinókvást fogja korlátozni. Az ipari célokra szánt szesz adóját szintén jelentékenyen leszállítja. A reformok előkészítésére a miniszter a pénzügyminiszterrel erősen folytak a tanácskozások.

Ausztria réptérmeze. Az osztrák földművelésügyi miniszter hivatalos jelentésében a vetések állásáról és az aratásról, a réptérmezeiről a következőket jelenti: A czukorréptérmeze Ausztriában az utóbbi évszázék követekekben javult és jó közömbös várható. Morvaország és Csehországban a réptérmezek sokat szenved a tartós szárazság és hűvös időjárás folytán. A termés egyáltalán nem tud fejlődni. Különösen Csehországban a réptérmezeidekben a várható termés jelentékenyen megapadt. Morva- és Csehország azon vidékein, a hol az elmúlt héten kiadó eszések voltak, a

termény állapota nagyon kedvező és a legszebb eredmények kecsegtet; a minőség szintén kiélegett. A tavaszi áradások által okozott szintén kedvező.

A soproai mezőgazdasági kiállítás, mint mult számbanunk említettük f. hó 29-én nyílt meg. A kiállítás programja egyébként a következő: 28-án este ismerkedési estély a soproai Pannónia-vendéglőben, szept. 29-én d. e. 10 órákor a kiállítás ünnepegye megnyitása a tornacsarnokban, d. u. 4 órákor állandójazás a vásártérre, este 6 órákor társas-estély a kaszinó nagyerőmben; szept. 30-án d. e. 10 órákor jubilaris közgyűlés cseled-díjazással egybekötve, szept. 30-án állandójazás és tejszó-verseny és a kiállítás tárgyké díjazása.

Nemes füzetelek létesítése. A földművelésügyi miniszter, tekintettel a kocsártsékt mindjohban való förtöglődarásra, mely újabb nemes füzetelek létesítésére serkent, megbizta *Mohár István* osztr. gyümölcsészeti felügyelőt, hogy a nemes füzetelek ültetése, kezelezése népies munkálat igényel, mely nagyobb számban fog a miniszter szöveztani, egyáltalán Molnár néhány nagyobb németországi füzetelek megvásárlására azaz az utastással küldte ki, hogy a hazai kertészetben ismeretlen és fonásra cseledzésre felhasználható nemes füzeteleket kellő mennyiségben vásároljon be, hogy azok a létesítendő új telepeken szaporíthatók legyenek.

Megjelent az „Országos Magyar Gazdasági Egyesület” kiadásában az *Ujvári Uradalom Utáni bejelentés* és *Közleték* szerkesztőség által kitüntetett pályó. Kétféleképpen határval: *Irtá: Wiener Moszkó*. Egy hazai belterjes uradalom üzleti ágának jövedelmességéről és az egyes üzleti ágak viszonyára vonatkozó részletes adatok ismeretése. 104 oldalas csinos könyv az ára portóménes megköltséggel: 55 krajczár. Megrendelések a kiadóhatalmba intézendők.

Magy. kir. államvasutak.
126517/901. szám.

Pályázati hirdetésny.

A m. kir. államvasutak igazgatósága az 1902. év január hó 1-től egy, esetleg két évben évenként szükséges mintegy 4000, csupán és 2500 y futónal szállítására ezentel nyilvános pályázatot hirdet.

Az izvenként egy koronás okmányjeggyel ellátott ajánlatok lepestelése legkésőbb 1901. október 15-én déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag- és létesítésmenedzsi osztályán bevezetésű vagy postán oda beküldendők. Ugyanezen időpontig átadandók ugyanott a kötelező minőségű minták is.

Bánátság gyantát az ajánlat anyag egy évi értékének 9%-os legkésőbb 1901. év október 14-én déli 12 óráig a m. kir. államvasutak budapesti főosztályán leendő. Szállítási néve mrvadók és kőzetláncok a 123,290-ig. az általános szállítási és a csepre vonatkozó 400,923-ig, valamint a jafalonra vonatkozó 9463,923. kilométeres feltételek.

A szállításra vonatkozó egyéb részletes módok az ajánlati felhívásban foglaltaknak, mely az igazgatóság anyag- és létesítésmenedzsi osztagától, valamint az üzletvezetőknél és a hazai kereskedelmi és iparkamrában bekelthetők. Ezen ajánlati felhívás az ajánlatot tenni szándékozóknak fennnevezett anyag- és létesítésmenedzsi osztagától által adatik ki, vagy kivánására postán megküldeti.

Budapest, 1901. szeptember hóban.

Az igazgatóság.

(Ütánnyomás nem díjazatik).

Pályázás- és darabur-küldemények megjelölése a feladók részéről. A magy. kir. államvasutak igazgatósága a nyári utazási és nagyobb áruforgalmú időszak beálltával ismételve felkéri az utazó- és szállítóközönséget, hogy úgy saját, mint a vszám szolgáltatás és gyors lebonlyítása érdekében a szállítási

Gazda

kerestetik január 1-re. Megkívánatik, hogy az illető hosszabb gyakorlat és tapasztalatot bírjon a gazdaság ügyében, más, erélyes, megbízható és józan életű legyen. Fizetése 240 korona, 30 hectoliter élet, 12 kiló só, 16 köbméter fa, 2 hold föld, 2 tén és disznó tartás, 2 szobás lakás és nagy kert. Bizonyítvány másolatokkal ellátott kérvények, melyek vissza nem küldetnek,

Rudolph Ignác

uradalmi intézőház 4701

Gombos u. p. Nagy-Ida (Abaujmege) intézőnök.

Magy. kir. államasvutak igazgatósága.
ad 115139/901. számhoz.

Pályázati hirdetmény.

Alulírott igazgatóság a magy. kir. államasvutaknál a kelmékből, szövetekből, könyvkötési cikkekéből és rövidírásközlő felmerülő szükségleteinek szállítást 1902. évre, esetleg 1904. év végéig terjedő időre biztosítani szándékozáva, ez iránt nyilvános pályázatot hirdet.

A kiírás tárgyát képező egyes cikkek felülnéző jegyző, mely egyszerűsind ajánlati mintául is szolgál, valamint a szállításra vonatkozó részletes módosított valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál is megtekinthetők és a magyar kir. államasvutak igazgatósága anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál (Budapest, VI. Andrássy-ut 72. szám, II. em. 40. ajtószám) díjtalanul kaphatók.

Az előírt módon kiállított, egy koronás magy. kir. okmánybélyeggel ellátott és lepecsételt ajánlatok legkésőbbben f. évi október hó 25-ének déli 12 órájáig a fentemlített szakosztálynál benyújtandók, vagy posta útján oda küldendők. Az ajánlati bontásuk e felirattal látsandó el: Ajánlat ad 115139/901. számhoz.

Ugyanezen időpontig átadandók ugyanott a kötelező minőségű minták is. Bánatpénz gyánant az ajánlandó cikkek értékének 5%-a legkésőbbben f. évi október hó 24-ének déli 12 órájáig a magy. kir. államasvutak budapesti főpénztárnál leteszend.

Később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módosított bemutatás mellett állítanak ki, figyelembe nem fognak vétetni. Budapest, 1901. évi szeptember hóban.

A magy. kir. államasvutak igazgatósága.

Tenyészmарha eladás.

A herceg Ypsilanti örökösök Somogy megyében fekvő simongáti gazdaságából (posta és vasút állomás Nagy-Atád)

19 darab legjobb karban lévő tarka tehén és 12 darab 2 éves tarka üsző

a tehénészet felhagyása miatt eladatik. Az ár kilónként elősúlyban 56 fillér. Bővebb értesítést az uradalom felügyelői hivatala nyújt. 4711

Gazdák Biztosító Szövetkezet

Budapest, VIII., Baross-utca 10. sz. II. emelet az Országos Magyar Ga. dasági Egyesület

ugyis mint a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége erkölcsi támogatásával. Alakult: 1900.

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulása: 400.000 kor.
Alapítványok és üzletrészekben: 1.200.000 kor.
Összesen: 1.600.000 kor.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen.

Az üzlet eredményében biztosított tagok a járójában részesülnek. Biztosítási ajánlatokat elfogad közvetlenül a központ vagy a képviselők közvetítésével és felvilágosítással és nyomtatványokkal minden irányban készséggel szolgál az igazgatóság.

1898

Knuth Károly

mérnök és géáros.

GYÁR ÉS IRODA:

BUDAPEST,

VII. ker. Garay-utca 6-8. szám.

Elvállal: Kőpanti, víz-, lég- és gőzfűtések, lég-szesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, csövezések, szivattyúk, vízvezetési és mérőgépek stb., nemkülönben kőszén-, olaj- és petroleum váladékából nyert gázok értékesítését célzó készülékek létesítését, városok, indóházak, nagyobb épületek és gyárak számára.

Tervek, költségvetések, fűvelési előírványokat gyorsan készítetek.
Legjobb minőségű köagtag-csövek raktáron.

82420. számhoz 1901.

Hirdetmény.

A kisbéri m. kir. állami ménésbirtokon mintegy 62 darab öreg és 447 drb süldő

hizott sertés
folyó évi október hó 7-én

a ménésbirtok igazgatóságánál tartandó zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalás útján el fog adatik.

Az egy koronás bélyeggel és 5% bánatpénzzel ellátott ajánlatok fentemlített határidőig a kisbéri m. kir. állami ménésbirtok igazgatóságánál nyújtandók be.

A részletes feltételek a m. kir. gazdasági főigazgatónál (Budapest, földmívelésügyi miniszterium II. emelet 80. ajtó) és a kisbéri magy. kir. állami ménésbirtok igazgatóságánál tudhatók meg.

Budapest, 1901. szeptember 20-án.

M. kir. földmívelésügyi miniszter.

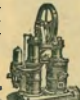
4709

ACZÉL-SZÉLMÓTOROK

automatikus szabályozással szélérő és szélirány után, teljesen felszerelve, dugattyús szivattyúval, javított vascső-vezetőrudakalra és vezetőrúd-csapágyakkal

ára 320 korona

Hőlégszivattyú-gépek szagtalan petroleum-tüzeléssel; vízvezeték-csövek, szerelések és mindenemű szivattyú-berendezések.

„AGRICOLA“ Tul. Schwarz M.

Műszaki iroda és gépgyár. 4570

BÉCS, XX/2. Passetstr. 27. (f)

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

GŐZEKÉKET, GŐZ-UTIHENGEREKET

GŐZ-UTIMOZDONYOKAT

a legtükéletesebb szerkezettel és legolcsóbb árak mellett szállít

JOHN FOWLER & Co.

Telefon 42—50. BUDAPEST—KELENFÖLD a vasútvonalon és vasútközvetlen közelében.

Irodá, raktár, javítóműhely.

Közlekedés vasúton és villamos vasúton.

Birtokbérlet.

Hajdumegyeyi Balmaz-Ujváros község határában, 1005 kat. hold szántó és 932 kat. hold legejöbből álló, tanyai épületekkel, bérlő- és tisztai lakokkal felszerelt gazdaság, 12 évnél nem kevesebb időre bérbe adatik.

Részletes fölvilágosítást ad, a közvetítők kizárásával

Békessy László urad. igazgató,

lakik Debreczenben, Péterfia-utca 13. sz. 4926

Kitűnő minőségű

tölgymakk-ot

nemkülönböztetve mindenféle **erdészeti magot** ajánl a

Magyar magpergető-gyár

Faragó Béla Zala-Egerszegben;

minden kiállításra kitüntetve, leg-
4628 utóbb

Parisban ezüst éremmel.

Szarvasmarhák gümőkórja

vágóhídi statisztika alapján pályadíjjal jutalmazott értekezés

írta:
Breuer Albert
közvetlen felelős állatorvos.
(A Magyar Országgyűlési Kiadványok Elnöksége által kiadva.)

A könyv ára 10 kor. 10 fill.
Megrendelhető a „Köztelek” kiadóhivatalába.

TAKÁCS OSZKÁR gépgyára

BUDAPEST, Köztelk-szoba 6. sz.
Üllői-ut. mellett.

Ajánlja jól felszerelt műhelyét mindenemmel, és különösen a gőzcseplőkészletek

RAKTÁRON TART:
mindenemmel megáradástól gépjárat és eszköztel, u. m.: vetőgépekkel, reszátok, ékeket
javítóeszközöket.

mozorolátok, asztrakavágókat 3241

Járgányos- és tisztító cseplőkészleteket.
Raktáron tart: kijavított gőzcseplőkészleteket, valamint az Első Magyar Gépgyárban készült új gőzcseplőalkatrészeket.
Csereüzletek köztelk. — Mérésüket árak, kedvező fizetési feltételek.

HYDRA

Legmegbízhatóbb

HYDRA

és legjobb

a szabad „HYDRA” vetőgéptöltésér

teljesen zárt tartályok segítségével.
Hajlékony, rugalmas és nem törékeny.
Szakértők véleménye szerint jobb magvezető-
cső nem is képzelhető.

✓ Kapható: az alkálósabb vetőgépekhez, valamint műszaki és vasraktározásnál.

Magyarországi kizárólagos képviselői: **Gál és Fodor** czégnél

BUDAPEST, V., Váci-körút 44.

Magyarországi kizárólagos képviselői: **Gál és Fodor** czégnél

Részletes leírásokat szívesen szolgálnak a fenti czégnél.

HYDRA

HYDRA

KALMÁR VILMOS

Budapest, VI. ker., Teréz-körút 3. sz.

a csehországi Thomas-művek magyarországi vezérképviseelője ajánl:

Thomasfoszfátlisztet (Thomasalak),

„Martellin” dohánytrágyát,

Eredeti stassfurti kalisók és kainitot.

A műtrágyák beltartalmáért szavatolok.

Pontoss és lelkiismeretes kiszolgálás.

Lapunk bekötési táblája

2 kor. 72 fill. (portómentesen)

kapható kiadóhivatalunkban.

TELEFON:
Szigetvári-utca 1.
„CERES” BUDAPEST.

KRAMER LIPÓT

BUDAPEST,
V., Akadémia-utca 10. szám.

A legjutányosabb árakon ajánl:

Olíva gépolajat, repceolajat, ásványkenőolajat, hengerolajat, lámpaolajat, petróleumot, kocsikenőcsőt, süritett gépkencőcsőt, olvasztott szinfgyagyút, kenőzsappant, kékkövet, kénvirágot, Raffia-háncsot, saponáridát, creolint, carbololeumot, fedőállatokat, zsákok, ponyvát, mátrágyát és minden e szakba vágó cikket.

Továbbá: **Disznózsirt, szalonát a legolcsóbb napi árban.**

Szalonnáról lerázott só.

Mezőgazdasági vetőmagvakat, szavatolt jó minőségben.

Árjegyzékkel és részletes külön ajánlatokkal kívánságra készséggel szolgálunk.